

Šíření mezinárodního humanitárního práva na středních zdravotnických školách

Marie Maguláková

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Marie Maguláková
Osobní číslo: L20362
Studijní program: B1032A020002 Ochrana obyvatelstva
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Šíření mezinárodního humanitárního práva na středních zdravotnických školách

Zásady pro vypracování

1. Zpracujte rešerši dostupných zdrojů k řešené problematice.
2. Pojedejte o možnostech šíření mezinárodního humanitárního práva v podmínkách České republiky.
3. Proveďte posouzení současného stavu šíření mezinárodního humanitárního práva na středních zdravotnických školách.
4. Na základě výsledků šetření navrhněte možné cesty zkvalitnění šíření mezinárodního humanitárního práva na středních zdravotnických školách.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. DITRICHOVÁ, Petra a Marek JUKL. *Základní prameny mezinárodního humanitárního práva*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2017. ISBN 978-80-7278-698-5.
2. JUKL, Marek. *Ženevské úmluvy, obyčeje a zásady humanitárního práva: (stručný přehled)*. Praha: Český červený kříž, 2020. ISBN 978-80-87729-31-1.
3. KOLB, Robert. *Advanced Introduction to International Humanitarian Law*. University Of Geneva, Switzerland: Edward Elgar Publishing, 2014. ISBN 978-1-78347-753-1.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Kyselák, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **5. května 2023**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 5.5.2023

Jméno a příjmení studenta: Marie Maguláková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce řeší problematiku šíření mezinárodního humanitárního práva v České republice a analyzuje stav poznání na středních zdravotnických školách. Vychází z premisy, že závazek České republiky šířit informovanost v této oblasti stát plní i ve vymezení rámcových vzdělávacích programů studijních oborů. Pro zjištění aktuálního stavu a analýzy poznání se v práci uplatňují vědecké metody analýzy a indukce, pro sběr dat jsou využity dotazníky. Obecné poznatky jsou rozšířeny o konkrétní výsledky šetření na vybrané střední zdravotnické škole. Následně je na vybrané střední zdravotnické škole realizovaná přednáška na téma mezinárodního humanitárního práva, která je v závěru doplněna o zjištění úrovně poznání prostřednictvím hry Kahoot! V závěrečné práci jsou vymezeny návrhy, jak podpořit šíření mezinárodního humanitárního práva mezi současnou generaci.

Klíčová slova: mezinárodní humanitární právo, MHP, rámcový vzdělávací program, dotazníky, Kahoot!

ABSTRACT

The bachelor thesis addresses the issue of the dissemination of international humanitarian law in the Czech Republic and analyses the state of knowledge in secondary medical schools. It is based on the premise that the commitment of the Czech Republic to disseminate awareness in this area is fulfilled by the state in the definition of the framework educational programmes of study. The scientific methods of analysis and induction are applied in the thesis to determine the current state and analysis of knowledge, and questionnaires are used for data collection. The general findings are expanded with specific results of the investigation at a selected secondary medical school. Subsequently, a lecture on international humanitarian law is implemented at the selected secondary medical school, which is concluded by establishing the level of knowledge through the game Kahoot! The thesis concludes by identifying suggestions on how to promote the dissemination of international humanitarian law among the current generation.

Keywords: international humanitarian law, IHL, Framework educational program, questionnaires, Kahoot!

Motto:

„Mír, Láska, Empatie...“

Kurt Cobain

Mé poděkování patří vedoucímu práce pánu Ing. Janu Kyselákovi, PhD. za představení oblasti mezinárodního humanitárního práva a možnost být součástí „Kurzů MHP“, který mě posunul k tvorbě této bakalářské práce.

Za podporu a pomoc s realizací této bakalářské práce bych ráda poděkovala Střední zdravotnické škole ve Frýdku-Místku, jmenovitě panu řediteli Mgr. Jiřímu Gajdovi, panu Mgr. Martinovi Gibalovi a paní Mgr. Lence Wykové.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za neustálou podporu, a to nejen v době mých studií.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MEZINÁRODNÍ HUMANITÁRNÍ PRÁVO	12
1.1 VYMEZENÍ OBLASTI MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA	12
1.2 HISTORIE MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA.....	14
1.2.1 Vznik ženevského práva	14
1.2.2 Haagská mírová konference	15
1.2.3 Ženevské úmluvy	15
1.2.4 Dodatkové protokoly.....	17
1.2.5 Obyčejové mezinárodní humanitární právo	18
1.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	19
1.4 SOUČASNÝ STAV MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA	20
2 ŠÍŘENÍ MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA V PODMÍNKÁCH ČESKÉ REPUBLIKY	23
2.1 NÁRODNÍ SKUPINA PRO IMPLEMENTACI MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA	24
2.2 MOŽNOSTI ŠÍŘENÍ MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA V ČESKÉ REPUBLICI.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
3 POSOUZENÍ SOUČASNÉHO STAVU ŠÍŘENÍ MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA NA STŘEDNÍCH ZDRAVOTNICKÝCH ŠKOLÁCH	30
3.1 PŘEHLED STŘEDNÍCH ZDRAVOTNICKÝCH ŠKOL V ČESKÉ REPUBLICI	32
3.2 POSOUZENÍ ŠÍŘENÍ MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA V STUDIJNÍCH OSNOVÁCH VYBRANÝCH OBORŮ.....	35
4 ŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O MEZINÁRODNÍM HUMANITÁRNÍM PRÁVI NA KONKRÉTNÍ STŘEDNÍ ZDRAVOTNICKÉ ŠKOLE.....	39
4.1 TVORBA PREZENTAČNÍHO MATERIÁLU PRO STUDENTY STŘEDNÍ ZDRAVOTNICKÝCH ŠKOL VYBRANÝCH OBORŮ.....	39
4.2 INFORMACE O PROBĚHLÉ PŘEDNÁŠCE PRO STUDENTY VYBRANÉ STŘEDNÍ ZDRAVOTNICKÉ ŠKOLY	40
4.2.1 Představení autorky studentům	40
4.2.2 Posouzení stavu povědomí o mezinárodním humanitárním právu mezi studenty	41
4.2.3 Ověření znalostí pomocí aplikace Kahoot!	51
4.2.4 Diskuze.....	56
5 NÁVRHY PRO ZLEPŠENÍ STAVU MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA NA STŘEDNÍCH ZDRAVOTNICKÝCH ŠKOLÁCH	57

5.1	ZAŘAZENÍ MHP DO STUDIJNÍCH OSNOV	57
5.2	SOCIÁLNÍ SÍTĚ	57
5.3	PODCAST	57
5.4	TELEVIZNÍ POŘAD	58
5.5	PŘEDNÁŠKY ČČK NA STŘEDNÍCH ZDRAVOTNICKÝCH ŠKOLÁCH	58
ZÁVĚR		59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		61
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		66
SEZNAM OBRÁZKŮ		67
SEZNAM TABULEK.....		68
SEZNAM PŘÍLOH.....		69

ÚVOD

Předkládaná bakalářská práce pojednává o problematice mezinárodního humanitárního práva a o jeho povědomí v podmínkách středních zdravotnických škol v České republice.

Jako diseminátorky Českého červeného kříže je povinností a hrdostí autorky se v této oblasti angažovat a tvorbou této závěrečné práce rozšířit povědomí o mezinárodním humanitárním právu mladých lidí.

Jedním z hlavních cílů mezinárodního humanitárního práva je ochrana civilního obyvatelstva v čase ozbrojeného konfliktu. Tato oblast tvoří dílčí část zajištění ochrany obyvatelstva jako celku a patří do obsahové náplně studijního programu Ochrana obyvatelstva, který autorka práce studuje.

Cílem práce je podpořit šíření mezinárodního humanitárního práva na střední zdravotnické škole a navrhnout obecné postupy pro jeho šíření v podmínkách všech středních škol tohoto typu.

K dosažení stanoveného cíle a zjištění současného stavu poznání studentů v oblasti mezinárodního humanitárního práva budou využity obecně teoretické metody: analýza, syntéza, indukce, dedukce, komparace, generalizace. Pro vytvoření kvalitní literární rešerše bude realizována metoda tvorby výpisků a pro sběr informací k posouzení současného stavu na konkrétní střední zdravotnické škole bude využita metoda dotazování.

Realizovaný výběr respondentů bude tzv. záměrným výběrem účelovým, který vychází ze záměru autorky potvrdit nebo vyvrátit myšlenku, že studenti končících ročníků střední zdravotnické školy ve vybraných oborech nemají povědomí o mezinárodním humanitárním právu, jelikož sama se jako studentka uvedené školy o této problematice v minulosti v průběhu studia nedozvěděla. Výběr respondentů bude také výběrem na základě dostupnosti, tedy budou zvoleni studenti vybrané střední školy, která bude z pohledu možnosti odpovědět na dotazníkové šetření přístupná.

Na základě autorčiných studijních zkušeností ze střední školy byla stanovena výzkumná otázka: „Jaká je znalost studentů středních zdravotnických škol v oblasti mezinárodního humanitárního práva?“

Předpokládaný postup prací bude zahájen studiem významných zahraničních i domácích literárních zdrojů, ze kterých bude vytvořen teoretický základ popisující oblast mezinárodního humanitárního práva. Následným krokem je nezbytná analýza současného stavu zajištění vzdělávání v oblasti mezinárodního humanitárního práva v podmínkách středních zdravotnických škol. Zkoumaný problém bude vymezen informacemi obsaženými

v studijních plánech a osnovách vybraných středních škol. Součástí analýzy bude komparace jednotlivých středních škol se zdravotnickými obory. Pro hlubší poznání je nezbytné zaměřit se na vybranou střední zdravotnickou školu a formou dotazování zjistit jaká je úroveň povědomí o mezinárodním humanitárním právu.

Jednotlivá zjištění je potřebné sumarizovat a následně se pokusit výsledky generalizovat na širší populaci studentů, je-li to možné. Přínosem práce by mělo být zvýšit povědomí studentů konkrétní střední zdravotnické školy formou přednášky o mezinárodním humanitárním právu. V obecném pohledu je nezbytné navrhnout možnosti zlepšení stávající situace.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MEZINÁRODNÍ HUMANITÁRNÍ PRÁVO

Mezinárodní humanitární právo (dále jen „MHP“) můžeme vymezit jako soubor norem mezinárodního humanitárního práva upravujících způsob vedení ozbrojených konfliktů za účelem zmírnění lidského utrpení působeného ozbrojeným konfliktem a poskytnutí ochrany vybraným skupinám osob v době ozbrojeného konfliktu, a to především těm, které se přímo neúčastní boje nebo z něj byly vyřazen. (Jukl, 2011) Jde o kontrolu a dohled při ozbrojených konfliktech. Jako synonyma bychom mohli uvést „válečné právo“ nebo taktéž „právo ozbrojeného konfliktu“.

Mezinárodní humanitární právo lze tedy obecně definovat jako soubor, který upravuje vedení ozbrojených konfliktů. Základem je však vědomí, že mezinárodní humanitární právo neexistuje ve chvíli, kdy neexistuje ozbrojený konflikt. Mezinárodní humanitární právo tak doplňuje ozbrojený konflikt, a to z toho důvodu, že ozbrojený konflikt by mohl skončit absolutní výhrou jedné ze stran, ale došlo by tak k absolutní devastaci druhé strany. Mezinárodní humanitární právo tak vytvořilo alternativu a zasadilo hranice války. (Crowe, 2013)

1.1 Vymezení oblasti mezinárodního humanitárního práva

Podstatu mezinárodního humanitárního práva tvoří tedy pravidla – **zásady** a tyto jednotlivé zásady tvoří obsah celého MHP. Důležité je podotknout, že tyto zásady platí jak v mezinárodních konfliktech, tak v konfliktech ne mezinárodních a pro všechny zúčastněné strany. (Jukl, 2020)

V ozbrojeném konfliktu proti sobě stojí vždy dva protichůdné zájmy, a to na jedné straně snaha porazit protivníka jakýmikoliv, nejčastěji násilnými, prostředky a na druhé straně snaha omezit násilí, které způsobuje lidské utrpení. Jde tedy o střet dvou primárních zásad. (Jukl, 2020)

Válečná účelnost a zásada humanity

Zásada válečné účelnosti pojednává o tom, že cílem války je zlomení odporu protivníka, a tudíž tohoto cíle lze dosáhnout pouze ubližováním protivníkovi dostupnými prostředky – ozbrojenými silami. Načež **zásada humanity** vychází z přesvědčení, že násilí, které provází ozbrojený konflikt, není neomezené. Ty, kteří nejsou účastní konfliktu nebo z něj byli vyřazeni, by podle této zásady neměl nikdo ohrožovat a způsobovat jim nadměrné útrapy. (vojenskerozhledy.cz, 2011)

Zásada rovnosti stran konfliktu

Tato zásada hovoří o nezohledňování povahy či původu ozbrojeného konfliktu a ani právního postavení stran konfliktu v něm. Nezohledňujeme tudíž ani to, kdo je agresorem, kdo válku začal, a ani to, zdali začátek ozbrojeného konfliktu byl v souladu s Chartou OSN apod. Díváme se taktéž na samotné účastníky boje. (Jukl, 2020)

Zásada rozlišování

Povinností každé ze zúčastněných stran je rozlišování osob a objektů, které jsou vedeny jako „příslušník ozbrojených sil“ anebo „vojenský objekt“. Výjimku zde tvoří zdravotnický a duchovní personál. Rozlišovány musí proto být nemocnice, kde se nacházejí nemocní, zranění či zajatí, kde je útok nepřípustný. Toto privilegium jim však může být odebráno, a to v případech, kdy se jakkoliv zúčastní nepřátelství. Proto se musí brát ohled i na prostředky vedení boje a to tak, aby zaručil útok pouze na vojenské cíle. (cervenykriz.eu, 2022)

Zásada vojenské nezbytnosti

Použití násilí v ozbrojených konfliktech musí být omezeno na to, co není výslovně zakázáno MHP a které je za daných okolností skutečně nezbytné k dosažení legitimního vojenského cíle. (cervenykriz.eu, 2022)

Zásada přiměřenosti

Tato zásada nepovoluje útoky, které pravděpodobně způsobí ztráty na životech, zranění chráněných osob nebo poškození chráněných objektů, které by převyšovaly rámec předpokládané konkrétní a přímé vojenské výhody. (cervenykriz.eu, 2022)

Zásada omezení volby prostředků a způsobů vedení boje

Tato zásada omezuje volbu způsobů a prostředků na možné utrpení protivníka a zakazuje klamání. Podotýká to, že způsoby a prostředky vedení boje nejsou neomezené. Díky tomuto jsou zakázány některé zbraně (např. výbušné střely). Zakázáno je taktéž i klamání. Je zakázáno využívat MHP (např. předstírat zranění). (Jukl, 2020)

Zásada nestrannosti

Pro účely mezinárodního humanitárního práva jakákoli negativní diskriminace na základě strany konfliktu, rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnosti, sociálního původu, majetku, rodiny nebo jiné obdobné charakteristiky, je zakázána. (cervenykriz.eu, 2022)

1.2 Historie mezinárodního humanitárního práva

Hlavními standardy mezinárodního humanitárního práva jsou Ženevské úmluvy na ochranu obětí ozbrojených konfliktů (z roku 1949) a jejich dodatkové protokoly (dále jen „DP“) (z let 1977 a 2005). Všechny suverénní státy světa jsou smluvními stranami Ženevských úmluv. (cervenykriz.eu, 2022) Historický vývoj je popsán v následujících kapitolách a znázorněn na Obrázek 1.

1.2.1 Vznik ženevského práva

Modernizace mezinárodního válečného práva se pojí k druhé polovině 19. století. Toto období je významné zejména Deklarací o námořním právu z roku 1856, která nese základy pro mořské válečné právo. Dalším významným krokem je Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných v polních armádách z roku 1864, která se stala základem pro mezinárodní humanitární právo. Velkou zásluhu na této úmluvě a také na vzniku Mezinárodního výboru Červeného kříže mají zkušenosti Henryho Dunanta. (Ondřej, 2010)

Henry cestoval přes městečko Solferino v roce 1859, kde se před jeho návštěvou odehrála francouzsko-italsko-rakouská válka. Její následky byly pro něj naprosto hroživé. Viděl tisíce raněných vojáků, kterým se nedostala žádná pomoc. V této době nebyla žádná zdravotnická organizace, která by příslušnou pomoc poskytla. Sám Henry Dunant organizoval pomoc na místě s improvizovanými prostředky, které měl po ruce a k dispozici. Díky tomuto hroživému zážitku byl schopen poznačit si některé poznatky, a díky nim napsal knihu – Vzpomínky na Solferino. V samotné knize padl z jeho strany návrh o vytvoření armádní zdravotnické služby s vidinou, že na bitevním poli by jim byl zaručen neutrální status. Díky této myšlence i jeho zkušenostem pak vznikl Červený kříž. Díky vydané knize se s ním pak spojili čtyři ženevští občané a vytvořili Stálý výbor pro pomoc raněným vojákům, který se pak stal Mezinárodním výborem Červeného kříže. (Ondřej, 2010)

V roce 1864 se podařilo této skupince přesvědčit švýcarskou vládu, která svolala mezinárodní konferenci. Této konferenci se zúčastnilo dvanáct států a výsledkem bylo podepsání Úmluvy o zlepšení osudu raněných v polních armádách. Tato úmluva sloužila k jednotným pravidlům, kterými se řídili zdravotníci v boji. Mimo jiné byl vytvořen i znak, který měl zdravotníky rozlišovat – červený kříž v bílém poli. Ženevská úmluva tak položila základní kámen mezinárodnímu humanitárnímu právu. (Ondřej, 2010)

1.2.2 Haagská mírová konference

Roku 1899 proběhla vůbec první Haagská mírová konference a tuto konferenci můžeme nazvat jako mezník ve vývoji novodobého mezinárodního práva. Tato konference byla velmi významná, a to z toho důvodu, že v té době ještě nebyla válka jako prostředek politiky států zakázána. V 19. století se toho přihodilo celkem hodně a všechny vzniklé problémy mohly eskalovat ve válku. Platila zde zásada moci nad právem a vedla k soustavě ozbrojeného míru.

(Ondřej, 2010)

Všechny státy začaly zbrojit hlava nehlava a díky tomu zde nastal velký pokrok vojenské techniky. Kvůli těmto důvodům navrhl ruský car Mikuláš II. svolání mezinárodní konference. Cílem bylo zajistit nejúčinnější prostředky, které přislíbí mír a nastavit mantinely stoupajícímu vývoji zbraní. Mírové země stanovisko vyplývající z konference přivítaly, avšak státy, které zastávaly zbrojení odporovaly. Ruský ministr Murajov proto rozeslal státům návrh, kde byly přesněji formulovány otázky, o nichž se mohlo na konferenci jednat. (Ondřej, 2010)

Mírová konference se konala 18. 5. 1899 v Haagu na základě pozvání nizozemské vlády. Konference se zúčastnilo 26 států. Prezidentem této konference se stal ruský delegát Staal. Program této konference se členil do tří částí – otázky omezení zbrojení, úprava válečného práva a pokojné řešení mezinárodních sporů. Konečným výsledkem této konference bylo přijetí závěrečného protokolu a tří úmluv. Prvotní cíl se však nepodařilo splnit. Snaha o omezení zbrojení nevyšla. (Ondřej, 2010)

Tuto konferenci však nehodnotíme negativně. Důležitým výsledkem haagské mírové konference byla například kodifikace mezinárodního válečného práva. Díky níž se regulovaly ozbrojené konflikty. Válečné právo upravuje podmínky vzniku nepřátelství, zakázané prostředky i způsoby vedení boje. Zahrnuje však i normy, které použijeme při ochraně různých kategorií osob za války. (Ondřej, 2010)

1.2.3 Ženevské úmluvy

Ženevské úmluvy (dále jen „ŽÚ“) jsou dohromady tvořeny z čtyř úmluv a třech dodatkových protokolů, které upravují podmínky a pravidla na ochranu osob boje se neúčastnících nebo z bojů vyřazených během ozbrojených konfliktů podle mezinárodního práva. (Jukl, 2020)

Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli

První Ženevská úmluva byla přijata roku 1864 a později aktualizována v letech 1906, 1929 a 1949. Navrhovatelem a vykonavatelem této úmluvy byla Mezinárodní komise Červeného kříže. Tato úmluva obsahuje preambuli, osm kapitol, které obsahují 64 článků, dvě přílohy a závěrečná ustanovení. Kapitoly nám vyznačují hlavní témata, které se v úmluvě řešily a to – Obecná ustanovení, raněný a nemocný, lékařské jednotky a zařízení, personál, budovy a materiál, lékařský transport, rozlišovací znak a provádění úmluvy. V přílohách nalezneme návrh dohody týkající se nemocničních zón a lokalit a identifikační průkaz pro členy lékařského a náboženského personálu spojeného s ozbrojenými silami. (Jukl, 2020), (cervenykriz.eu, ©2023)

Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři

Druhá Ženevská úmluva upravuje podmínky a pravidla ochrany osob stejně, jako úmluva „první“. Poslední aktualizace proběhla roku 1949. Na ratifikaci úmluv se podílelo 194 zemí. Tato úmluva má devět kapitol, které následně čítají 63 článků. Mezi hlavní kapitoly patří – všeobecná ustanovení, ranění, nemocní a trosečníci, nemocniční lodě, personál, zdravotnické transporty, rozeznávací znak, provádění úmluvy, stíhání zneužití a porušení a závěrečná ustanovení. (Jukl, 2020), (cervenykriz.eu, ©2023)

Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci

Třetí Ženevská úmluva je z roku 1929 s poslední aktualizací z roku 1949. Tato úmluva je poněkud obsáhlejší. Obsahuje totiž preambuli, 6 částí, avšak obsahuje 143 článků. V porovnání s rokem 1929 má aktualizace o 46 článků více. Tématem částí jsou – všeobecná ustanovení, všeobecná ochrana válečných zajatců, zajetí, konec zajetí, informační kancelář a pomocné společnosti pro válečné zajatce a provádění úmluvy. Tyto části se pak ještě dělí na kapitoly – všeobecná pravidla, ubytování, stravování a ošacení válečných zajatců, hygiena a lékařské ošetření, lékařský a duchovní personál zadržený pro pomoc válečným zajatcům, náboženství, duševní a tělesná činnost, disciplína, hodnosti válečných zajatců, přesun válečných zajatců po jejich příchodu do tábora, stížnosti válečných zajatců na zajatecký režim, zástupci válečných zajatců a trestní a disciplinární opatření. (Jukl, 2020), (cervenykriz.eu, ©2023)

Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války

Čtvrtá a poslední úmluva byla přijata roku 1949. Tato úmluva si liší od ostatních třech tím, že se zabývá humanitární ochranou civilistů v ozbrojeném konfliktu. Tato úmluva obsahuje 4 části, 12 kapitol a 159 článků. Části se zabývají – všeobecným ustanovením, všeobecnou ochranou obyvatelstva proti některým účinkům války, postavením chráněných osob a zacházení s nimi (tato část je zároveň rozdělena do 4 oddílů) a provádění úmluvy. (Jukl, 2020), (cervenykriz.eu, ©2023)

1.2.4 Dodatkové protokoly

Dodatkové protokoly na rozdíl od ženevských úmluv samotných upravují nejen ochranu obětí ozbrojených konfliktů, ale řeší a upravují způsoby a prostředky vedení války. Dodatkové protokoly jsou součástí společně se čtyřmi Ženevskými úmluvami konceptu Ženevských úmluv.

Dodatkový protokol I. k Ženevským úmluvám 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů

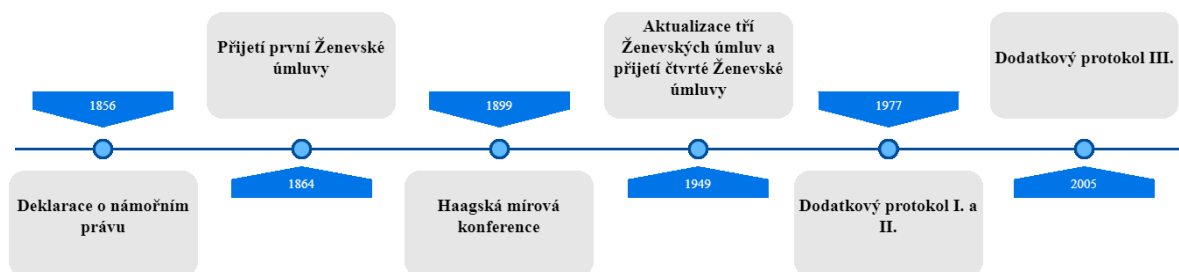
Roku 1977 se přidal ke konceptu Ženevských úmluv a doplnil tak některé témata. Tento rozsáhlý dokument obsahuje 102 článků, které potvrzují ustanovení původních Ženevských úmluv, pouze doplňují protokol. Obsahuje 6 částí jejíž obsahem je –všeobecná ustanovení, ranění, nemocní a třešníci, způsoby a prostředky vedení války a status kombatantů a válečných zajatců, civilní obyvatelstvo, provádění Úmluv a tohoto Protokolu a závěrečná ustanovení (Jukl, 2020), (cervenykriz.eu, ©2023)

Dodatkový protokol II. k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter

Pochází z roku 1977 a doplňuje Ženevské úmluvy. Tento protokol obsahuje 17 článků a přílohu. Obsahuje – dodržování tohoto Protokolu a rozsah jeho uplatňování, rozeznávací znaky, identifikační užívání znaku III. Protokolu, Mezinárodní výbor Červeného kříže a Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce, mise pod záštitou Organizace spojených národů, předcházení a postih zneužití, šíření, podpis, ratifikace, přístup, vstup v platnost, smluvní vztahy při vstupu tohoto protokolu v platnost, změny, výpověď, oznámení, registrace a autentická znění. Součástí přílohy je rozeznávací znak a identifikační použití znaku Třetího protokolu. (cervenykriz.eu, ©2023)

Dodatkový protokol III. k Ženevským úmluvám o přijetí dalšího rozeznávacího znaku

Tento dodatkový protokol byl zapojen a přijat v roce 2005. Součástí tohoto protokolu je preambule a 17 článků. Posledních 10 článků hovoří víceméně o závěrečných ustanoveních, ale obsahem prvních sedmi jsou témata – dodržování Protokolu a rozsah jeho uplatňování, rozeznávací znaky, identifikační užívání znaku Protokolu III., Mezinárodní výbor Červeného kříže a Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce, mise pod záštitou Organizace spojených národů, předcházení a postih zneužití a šíření. (Dodatkový protokol k ženevským úmluvám o přijetí dalšího rozeznávacího znaku) (vojenskerozhledy.cz, ©2023)

Obrázek 1 - Historický vývoj MHP (vlastní)

1.2.5 Obyčejové mezinárodní humanitární právo

Mezi další prameny MHP řadíme i normy obyčejové, které zastává obyčejové mezinárodní humanitární právo. MHP si nadále uchovává obyčejové normy a tvoří pro něj podstatnou a významnou část. Díky aktivitě Mezinárodního výboru Červeného kříže se podařilo uspořádat v roce 1995 XXVI. Mezinárodní konferenci Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Na této konferenci se vypracoval soupis obyčejových norem MHP. Kolektiv autorů čítal 160 předních odborníků, kteří pocházeli ze 48 různých zemí všech kontinentů. Tento tým po desetiletí práce identifikovat 161 obyčejových norem MHP. Obsahem obyčejového mezinárodního práva je šest kapitol:

- I. Princip rozlišování,
- II. Osoby a objekty zvláště chráněné,
- III. Způsoby a prostředky vedení boje,
- IV. Zbraně,
- V. Zacházení s civilními osobami a osobami vyřazenými z boje,
- VI. Provádění MHP. (cervenykriz.eu, ©2023)

1.3 Právní úprava

Nehledě na Ženevské úmluvy a Dodatkové protokoly, tvoří MHP další smlouvy, které omezují nebo zakazují využívání některých druhů zbraní, upravují trestné stíhání osob, které jsou podezřelé z porušení ŽÚ nebo DP. Další součástí jsou pravidla, která jsou pod ochranou díky ŽÚ a DP. (Jukl, 2006)

Mezi hlavními smlouvami, které tvoří MHP, najdeme:

- Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů z roku 1949
 - Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli
 - Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři
 - Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci
 - Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války
- Úmluva o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z r.1954
- Úmluva o zákazu vývoje, výroby a skladování bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o jejich likvidaci z r.1972
- Dodatkové protokoly ke čtyřem Ženevským úmluvám z r.1977
 - Dodatkový protokol o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů
 - Dodatkový protokol o ochraně obětí konfliktů nemajících mezinárodní charakter
- Úmluva o zákazu nebo omezení používání určitých druhů konvenčních zbraní, které mohou způsobit nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky z r.1980 a její protokoly:
 - Protokol (I) o zákazu používání výbušných zbraní s nedetekovatelnými střepinami
 - Protokol (II) o zákazu nebo omezení používání min a podobných prostředků
 - Protokol (III) o zákazu nebo omezení používání zápalných zbraní
 - Protokol (IV) o zákazu oslepujících laserových zbraní (z r.1995)
 - Protokol (V) o výbušných pozůstatcích války (z r.2003)
- Úmluva o zákazu vývoje, výroby, skladování a užívání chemických zbraní a o jejich likvidaci z r.1993

- Úmluva o zákazu používání, skladování, výroby a přesunu protipěchotních min a jejich likvidaci z r.1997
- Římský statut mezinárodního trestního tribunálu OSN z r.1998
- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů z r.2000
- Dodatkový protokol o dalším mezinárodním rozeznávacím znaku z r.2005
- Úmluva o kazetové munici z r.2008
- Smlouva o obchodu se zbraněmi z r.2013
- Smlouva o zákazu jaderných zbraní z r.2017 (cervenykriz.eu, ©2023)

Česká republika figuruje podpisem ve všech těchto zmíněných úmluvách. (Jukl, 2006)

1.4 Současný stav mezinárodního humanitárního práva

Za současný stav můžeme považovat aktuality, které lze nalézt pod ČČK v sekci „Aktuality z činnosti Národní skupiny“. Aktuality jsou vedeny od konce roku 2011 a jako poslední můžeme naleznout aktualitu z dubna roku 2022. Celkově zde nalezneme 47 aktualit. (cervenykriz.eu, ©2023)

XXXI. Mezinárodní konference ČK&ČP

Tato aktualita informuje o proběhlé konferenci, která se konala od 28. listopadu do 1. prosince 2011 v Ženevě. V rámci konference byly řešeny tyto témata: Posilování MHP, zajištění rovného přístupu ke zdravotní péči, migrace a cíl zajistit důstojný přístup k migrantům, mezinárodní právo reakce na katastrofy a posilování pomocné role národních společností, ale také rozvoj dobrovolnictví. Konference se zúčastnilo 1 714 delegátů, mezi nimiž byli i zástupci vlády ČR a zástupci ČČK. (cervenykriz.eu, 2011)

Zasedání NS MHP

V Černínském paláci v Praze proběhlo dne 7. března 2012 zasedání Národní skupiny. Zasedání bylo významné z hlediska připojení se Ministerstva zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo kultury, Ministerstvo životního prostředí. Pozorovatelem bylo prozatím Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). (cervenykriz.eu, ©2023)

Tisková zpráva NS MHP

Aktualita hovoří o historicky prvním rozsudku Mezinárodního trestního soudu, který potvrdil, že verbování dětí, které jsou mladší, než 15 let, je válečný zločin a nemůže být tak tolerován, a to v žádném ozbrojeném konfliktu. Stalo se tak v případě Lubanga – Odsouzen byl 10. července 2012 a to k odnětí svobody na 14 let. Následovalo potvrzení rozsudku senátem ke dni 1. prosince 2014. 19. prosince 2015 byl Thomas Lubanga Dyllo převezen do vězeňského zařízení v Demokratické republice Kongo. Propuštěn byl 15. března 2020. (icc-pi.int, 2020)

Zasedání NS MHP

Zasedání Národní skupiny v Černínském paláci 26. června 2012. Novým členem se stalo MŠMT. Na jednání MŠMT představilo nově vydané metodické doporučení k výuce MHP, které by mělo pomoci k naplnění závazků šíření znalostí MHP mezi obyvatelstvem. (cervenykriz.eu, ©2023)

Konference 150 let MHP a ČK

Na této konferenci proběhlo hodnocení, jak reaguje MHP na změny způsobů a prostředků vedení boje v uplynulých 150 letech. Výsledkem bylo tvrzení, že po celých 150 let MHP jsou jeho zásady aplikovatelné, ale je potřeba neustále přizpůsobovat vývoji dovednostem osob, kteří aplikují MHP. (cervenykriz.eu, 2014)

Smlouva o obchodu se zbraněmi

24. 12. 2014 vstoupila v platnost smlouva o obchodu se zbraněmi. Tato smlouva reguluje přesuny tanků, raketových systémů, vojenských letadel, bojových vrtulníků atd. Tato smlouva zaúkolovala státy, aby sledovali přesuny zbraní, a nemohly by tak být využity k válečným zločinům. (cervenykriz.eu, 2014)

Vydání Příručky práva ozbrojeného konfliktu pro ozbrojené síly

ČČK a Ministerstvo obrany vydali Příručku práva ozbrojeného konfliktu pro ozbrojené síly. Cílem této publikace je šíření MHP v rezortu obrany a pro diseminační aktivity ČČK. (cervenykriz.eu, 2017)

Diskuzní seminář na téma poskytování humanitární pomoci a ochrany humanitárních pracovníků v situacích ozbrojeného konfliktu

Tento seminář se uskutečnil 17. června 2019. Proběhl tak k příležitosti sedmdesátému výročí přijetí čtyř ŽÚ na ochranu obětí ozbrojených konfliktů. (cervenkykriz.eu, ©2023)

Zasedání NS MHP

Poslední aktualita sahá do dne 28. dubna 2022, kdy proběhlo zasedání NS MHP, kde se mimo jiné hovořilo o porušování MHP, lidských práv a válečných zločinech a zločinech proti lidskosti, které byly spáchány na Ukrajině, a to ode dne 24. 2. 2022.

(cervenkykriz.eu, ©2023)

Zatykač na Vladimíra Putina

Poslední aktualita v rámci ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, která zahrnuje i Mezinárodní trestní soud v Haagu bylo vydání zatykače na ruského vůdce Vladimíra Putina a na Marii Lvovou-Bělovou z důvodu únosů dětí z Ukrajiny do Ruska. Rusko však Mezinárodní trestní soud neuznává, a tak zatykač nebere na velkou váhu. (ceskatelevize.cz, 2023)

2 ŠÍŘENÍ MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA V PODMÍNKÁCH ČESKÉ REPUBLIKY

Implementovat a šířit MHP lze mnoha způsoby. Vláda České republiky se zavázala k provádění závazků týkajících se MHP svým podpisem. Implementaci a šíření MHP jde rozdělit do několika typů. (Jílek, 2009)

Preventivní opatření

Tento typ vychází z povinnosti v čl. 1 ŽÚ, který hovoří přímo o šíření MHP, rozšíření znalosti MHP, povinnosti školení, stanovuje také povinnost stanovení poradce v ozbrojených silách. Dále pak povinnost přijímání některých vnitrostátních právních norem, které zajistí dodržování MHP. Zařadit zde můžeme i překlady smluvních textů a materiální zabezpečení – tzn. označení budov, výstavba krytů, nákup dostatku zdravotnického materiálu. (Jílek, 2009)

Kontrolní opatření

Toto opatření zajišťuje rozšiřování MHP během konfliktu. Tento typ by měly zajišťovat mocnosti, avšak ve většině případů tak dnes činní Mezinárodní výbor Červeného kříže (dále jen „MVČK“) které monitoruje dodržování MHP za konfliktu. (Jílek, 2009)

Represivní opatření

Represivní opatření se vykonává tehdy, dojde-li k porušení pravidel MHP a odpovědnost za něj nese stát. Děje se tak jak na vnitrostátní úrovni, tak na úrovni mezinárodní. Instituce, které tato opatření vykonávají jsou – Národní soudy, Mezinárodní trestní soud, Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii a Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu. (Jílek, 2009)

Dokazování

Toto zajišťuje Mezinárodní zjišťovací komise, která vyšetřuje údajné porušování MHP. Ta však od založení v roce 1991 doposud využita nebyla. (Jílek, 2009)

Implementace MHP se dále může rozdělovat podle doby přijetí – v době **míru** a v době **ozbrojeného konfliktu**. (Jílek, 2009)

2.1 Národní skupina pro implementaci mezinárodního humanitárního práva

Národní skupina pro implementaci mezinárodního humanitárního práva započala svou existenci 10. 10. 2011 na základě usnesení vlády České republiky č. 1290 ze dne 14. 11. 2007, kdy jednotlivá ministerstva (zahraničí, obrany) a Český červený kříž, podepsaly Ujednání o ustavení Národní skupiny pro implementaci mezinárodního humanitárního práva. Tito členové vycházejí z přesvědčení, že *všeobecná znalost norem mezinárodního humanitárního práva je nejlepší zárukou jeho respektování a tím i ochrany obětí ozbrojených konfliktů.* (cervenykriz.eu, ©2023)

V současné době mezi členy Národní skupiny pro implementaci MHP nalezneme:

- **Ministerstvo zahraničních věcí** (zakládající člen) – jeho činnost spočívá především v koordinaci činnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy v oblasti zahraničních vztahů a jim svěřených úsecích státní správy. Zde má za úkol kontrolovat dané úseky při dodržování závazků z mezinárodních smluv a ze závazků plynoucích z členství ČR v mezinárodních organizacích. Zabezpečuje styky mezi Mezinárodním výborem Červeného kříže a mezinárodními trestními soudy a tribunály. Zabývá se také koordinací a zabezpečuje přípravu, sjednávání a vnitrostátní projednávání mezinárodních smluv z oblasti MHP a trestního soudnictví. Dohlíží na dodržování a provádění mezinárodních smluv z oblasti MHP a trestního soudnictví pro uplatnění zájmů zahraniční politiky ČR. Mezi činnosti patří i šíření MHP. (cervenykriz.eu, ©2023)
- **Ministerstvo obrany** (zakládající člen) – obstarává přístup ČR k mezinárodním úmluvám, které z jeho oblasti MHP patří do jeho kompetence. Zabezpečuje implementaci úmluv MHP. Zajišťuje, že všechny nové prostředky i způsoby vedení ozbrojeného konfliktu jsou v rámci právních norem v pořádku. Zabezpečuje, aby byli velitelům vojáků byli k dispozici v případě potřeby právní poradci. Šíří MHP v mezích ozbrojených sil ČR. Dále také spolupracuje s ostatními ministerstvy, pořádá přednášky, školení a kurzy z problematiky MHP. V neposlední řadě vydává příručky a publikace z problematiky MHP. (cervenykriz.eu, ©2023)
- **Český červený kříž** (dále jen „ČČK“) (zakládající člen) – Mezi hlavní úkoly patří šíření znalosti MHP, kdy využívá i spolupráce se státními i nestátními institucemi a organizacemi. Při zajišťování respektování MHP a ochrany rozeznávacích znaků dle

ŽÚ spolupracuje s orgány veřejné správy. Pro zájemce pořádá kurzy, které se zabývají problematikou MHP. Pořádá také přednášky a besedy, a to pomocí svých školitelů (pořádá je pro školy, složky integrovaného záchranného systému, sdružení občanů, ale i státní instituce atd.) Mezi kompetence ČČK v rámci Národní skupiny se řadí i vydávání publikací a pomůcek, které slouží k šíření MHP. Poskytuje konzultace k MHP. Vystavuje souhlasy k užívání znaku Červeného kříže v ČR, dohlíží na dodržování předpisů pro užívání znaku ČK v ČR. Spravuje pátrací službu ČČK, a to jako součást celosvětové pátrací služby, která spadá pod Červený kříž. (cervenykriz.eu, ©2023)

- **Ministerstvo spravedlnosti** – opatřuje přístup ČR k mezinárodním úmluvám z oblasti MHP, jestliže náležejí do jeho kompetence. Zajišťuje uplatnění úmluv MHP v rámci své kompetence (v trestním právu hmotném). Působí jako ústřední orgán ČR pro mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, počítaje spolupráce s ad hoc tribunály Rady bezpečnosti Organizace spojených národů a Mezinárodním trestním soudem. Šíří znalosti MHP v rámci české justice. (Ministerstvo spravedlnosti, © 2023) (cervenykriz.eu, ©2023)
- **Ministerstvo vnitra** – Zpřístupňuje ČR mezinárodní úmluvy z oblasti MHP, pokud náležejí do jeho kompetence, implementuje úmluvy MHP v rámci své kompetence, koordinuje činnost a šíří znalost MHP v integrovaném záchranném systému. (cervenykriz.eu, ©2023)
- **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** – cílí v rámci své kompetence na vzdělávací aktivity a zpracovávání metodických materiálů pro implementaci MHP s vidinou a cílem začlenění MHP do rámcových vzdělávacích programů a do výuky. (cervenykriz.eu, ©2023)
- **Ministerstvo zdravotnictví** – Zpřístupňuje ČR k mezinárodním úmluvám, které spadají pod jeho kompetence, implementuje úmluvy MHP v rámci své kompetence, koordinuje a metodicky řídí činnosti zdravotnické záchranné služby, šíří znalosti o MHP v rámci zdravotnické záchranné služby, ale i v rámci tzv. Emergency Medical Teamu ČR. (cervenykriz.eu, ©2023)
- **Ministerstvo kultury** – Naplňuje úkoly vyplývající z Úmluv o ochraně kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu. Zajišťuje všeobecnou ochranu kulturních statků během války a taky navrhuje statky na seznam kulturních statků pod zesílenou

ochranou. Plní úkoly, které plynou z působení ve Výboru na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu. Označuje statky, které jsou pod ochranou. Zabezpečuje obecnou informovanost o ochraně statků během ozbrojeného konfliktu. (cervenykriz.eu, ©2023)

- **Ministerstvo životního prostředí** – Toto ministerstvo je zapojeno do aktivit v oblasti MHP tehdy, jestliže se jedná o velký přesah do problematiky životního prostředí – rizika a katastrofy, environmentální škody, změna klimatu, ochrana biodiverzity atd. (cervenykriz.eu, ©2023)

Tato skupina má svého předsedu, což je zástupce Ministerstva zahraničních věcí, jehož zástupcem se může stát zástupce Ministerstva obrany anebo Českého červeného kříže. V národní skupině figuruje taktéž tajemník, který je pracovníkem mezinárodněprávního odboru Ministerstva zahraničních věcí. O web této skupiny se stará Český červený kříž. Členské pozice v této skupině zastávají zástupci ostatních ministerstev a akademických institucí. (cervenykriz.eu, ©2023)

Národní skupina je stálým koordinačním a poradním orgánem pro zúčastněné subjekty v otázkách týkající se problematiky MHP. Národní skupina pravidelně pořádá setkávání, kde jsou přizváni zástupci Mezinárodního výboru Červeného kříže. (cervenykriz.eu, ©2023)

Pravidelnost setkávání je značná, jelikož se schází alespoň 3x ročně. Mezi jejich hlavní body setkávání patří:

- příprava a plnění úkolů na/z Mezinárodních konferencí ČK a ČP
- dokument z Montreux (tento dokument je první mezinárodní dokument, který znova potvrzuje mezinárodní právní závazky států týkající se činnosti soukromých vojenských a bezpečnostních společností), včetně Kodexu chování pro soukromé vojenské a bezpečnostní služby, (eda.admin.ch, ©2023)
- ochrana kulturních statků v době ozbrojeného konfliktu
- mezinárodní trestní soudnictví
- šíření znalostí o MHP (cervenykriz.eu, ©2023)

Národní skupina má své pravomoci:

- vykonává svou činnost v mezích působnosti zúčastněných subjektů,
- přijímá usnesení, které obsahují návrhy a doporučení,

- vynaloží maximální úsilí, aby usnesení byla v oblasti jeho působnosti implementována,
- předseda zajišťuje předložení návrhů a doporučení i subjektům, které nejsou součástí Národní skupiny.

Svou činnost Národní skupina řídí dle Zásad činností národní skupiny pro implementaci MHP. Členové se řídí dle svých kompetencí. Iniciátorem založení této Národní skupiny byl Mezinárodní výbor Červeného kříže. (cervenykriz.eu, ©2023)

2.2 Možnosti šíření mezinárodního humanitárního práva v České republice

Možností, jak šířit MHP je mnoho. Mezi možnosti můžeme zařadit **kurzy**, které pořádá ČČK, a to jak pro příslušníky ozbrojených sil ČR, členy ČČK, pedagogické pracovníky, ale i pro zájemce z řad veřejnosti. Dále pak **webináře**, které jsou dostupné online, a to na stránkách RVP.CZ, konkrétně „*Záznam z webináře MHP ve výuce I. a II.*“. Tyto webináře navazují na Metodické doporučení pro výuku MHP v oborech středního vzdělávání. Nemalou součástí implementace MHP jsou **videa**, která poskytuje ČČK.

Jsou jimi např.: „*Válečné právo v kostce*“, „*Helpman*“, „*Příběh jedné myšlenky*“, „*Zdravotník nesmí být cílem*“. (rvp.cz, 2023)

Pro efektivní pochopení a uchopení problematiky MHP je vhodné zvolit metodu a formu předávání znalostí MHP. Důležité je, aby si člověk, který předává informace utřídil, komu informace předává, a s touto informací taky pracoval. Například pro absolutního neznalce není podstatné, kdy přesně co bylo podepsáno, ale důležitější bude, aby pochytil alespoň základní znalosti MHP a byl schopen se jimi v případě nutnosti řídit. Naopak u člověka, který má základy MHP tzv. v kapse, je vhodné zvolit způsob, kde doplníme informace a obohatíme jej o nové znalosti. Mezi doporučené metody patří:

Řízená debata

Základem je správně zvolené téma. Celá skupina je následně rozdělena na polovinu. Cílem řízené debaty je přesvědčit skupinu o svém názoru. Názor jedné skupiny obhajují jednotliví mluvčí a tento názor druhá skupina vyvrací. Během prezentování svých názorů dochází k reakcím a dotazům. Důležitá persona v řízené debatě je moderátor, který je dopředu určen. Ten nastavuje mantinely debaty a aktivizuje pasivní členy skupiny. Pro tuto debatu je vhodné přizpůsobit i uspořádání místnosti, v níž debata probíhá tak, aby dané skupiny byly naproti

sobě a byly si tváří v tvář. Řízená debata by neměla skončit pouze u argumentů, ale skupiny by měly následně sdělit své dojmy, pocity a nové informace, které z dané debaty získaly. (Ministerstvo školství, 2012)

Škálování

Základním prvkem škálování je posuzovací škála, která pomáhá znázornit názory. Např.: Od bodu A – souhlasím, po bod B – nesouhlasím. Úsečka AB napomáhá prostorovému vyjádření postojů a názorů. (Ministerstvo školství, 2012)

Metoda I.N.S.E.R.T.

Metoda I.N.S.E.R.T. slouží k vyhodnocení informací v textu, který je posluchačům předložen. Metoda vede posluchače k pozornějšímu čtení informací, kde text doprovází značky po stranách:

- ✓ Informace v textu potvrzuje to, co vím
- informace je v rozporu s tím, co vím
- + nová informace
- ? nerozumím této informaci

Po přečtení zadaného textu si posluchači vytvoří dvojice, kdy text znovu projdou a věnují se označenému textu, kdy si vzájemně vysvětlují názory navzájem. Lze tak učinit i ve více četných skupinách. (Ministerstvo školství, 2012)

Metoda volného psaní

Lze tak učinit v reakci na přečtený text či příběh, zhlédnutí filmu, či fotografiích. (Ministerstvo školství, 2012)

Dokončení neúplných odpovědí

Cílem je vést posluchače k přemýšlení nad danou tematikou a analyzovat text. Příkladem může být „*Mezinárodní humanitární právo je ..., Symbolem červeného kříže je ..., Zdravotnický personál nesmí ...*“ Odpovědi se mohou stát východiskem pro společnou diskuzi. (Ministerstvo školství, 2012)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 POSOUZENÍ SOUČASNÉHO STAVU ŠÍŘENÍ MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA NA STŘEDNÍCH ZDRAVOTNICKÝCH ŠKOLÁCH

Metodické doporučení pro výuku MHP

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo v roce 2012 Metodické doporučení pro výuku mezinárodního práva humanitárního v oborech středního vzdělání, které doporučilo vedení a učitelům středních škol věnovat pozornost výuce MHP, a to především ve výuce společenskovedních předmětů. Toto doporučení reaguje na závazky vlády ČR přijaté v rámci 31. Mezinárodní konference Červeného kříže a Červeného půlměsíce, která se konala v listopadu 2011 v Ženevě (viz str. 20).

Česká republika se zavázala ve spolupráci s Českým červeným křížem dále rozvíjet šíření znalostí MHP také v rámci státní správy, v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech ČR, ve složkách integrovaného záchranného systému a zejména též ve středních, vyšších odborných a vysokých školách.

Metodické doporučení ukazuje východiska výuky MHP. Dále také popisuje vztah k RVP a doporučuje konkrétní metody a formy práce. Metodické doporučení je doplněno taky o odkazy na materiály a další informační zdroje.

Pro začleňování problematiky mezinárodního humanitárního práva do výuky na středních školách je metodikou doporučen postup:

1. porozumět rámci, obsahu i významu mezinárodního humanitárního práva
2. hledat možnosti zařazení mezinárodního humanitárního práva do výuky
3. stanovit si dílčí vzdělávací cíl vztahující se k mezinárodnímu humanitárnímu právu
4. připravit a realizovat konkrétní výukovou aktivitu
5. provést pedagogickou reflexi výuky. (Ministerstvo školství, 2012)

Z důvodu složitosti oblasti MHP jsou pro výuku na středních školách navrženy konkretizované očekávané výstupy:

- ✓ *žák objasní, koho a v jakých situacích mezinárodní humanitární právo chrání*
- ✓ *žák na příkladech vyloží některé principy mezinárodního humanitárního práva*
- ✓ *žák vysvětlí, kdo a jak zajišťuje dodržování mezinárodního humanitárního práva*
- ✓ *žák diskutuje o situacích, ve kterých lze mezinárodní humanitární právo použít.*

Autoři metodiky apelují kromě zaměření se na dosahování vzdělávacích (kognitivních) cílů, tedy porozumění, aplikace, analýza, syntéza a hodnotící posouzení, také pracovat s postojovými (afektivními) cíli. Výuka mezinárodního humanitárního práva by měla také zohledňovat obecnější etický rozměr vzdělávání. (Ministerstvo školství, 2012)

Jako preferované metody výuky MHP jsou doporučeny aktivizující metody, případně metody rozvíjející čtenářské dovednosti, metody slovní, metody samostatné práce žáků, metody diskuzní i metody audiovizuální nebo situační. Doporučena je také řízená debata. Pro práci se složitějšími materiály metodika doporučuje metodu I.N.S.E.R.T. Pro výuku MHP se mohou využít simulační a situační metody, které jsou založeny na řešení problému založeném na skutečnosti. (Ministerstvo školství, 2012)

Výskyt výuky MHP v rámcových vzdělávacích programech (dále jen „RVP“) a školních vzdělávacích programech (dále jen „ŠVP“)

RVP pro střední odborné vzdělávání jsou státem vydané pedagogické (kutikulární) závazné dokumenty pro všechny školy poskytující střední odborné vzdělávání, které jsou povinné je respektovat a rozpracovat do svých školních vzdělávacích programů. (Česko, 2022)

Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání dále stanoví členění obsahu vzdělávání podle jednotlivých období nebo ročníků. Podmínky ochrany zdraví pro uskutečňování vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví. (Česko, 2022)

V ŠVP se dle doporučení RVP začleňují jednotlivá průřezová témata do skladby předmětů studijního oboru. MHP svojí podstatou může být zmíněno v oblastech občan v demokratické společnosti v tématech globalizace a její problémy, nebo také v předmětu Občanská výuka v tématu rozmanitost soudobého světa, integrace a dezintegrace. (cssodry.cz, 2021)

Pojem mezinárodní humanitární právo není v rámcových vzdělávacích programech (dále jen „RVP“) pro obory středního vzdělání explicitně zmíněn. Znalosti o principech MHP jsou součástí povinného vzdělávacího obsahu některých vzdělávacích oblastí a průřezových témat RVP.

V rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia (dále jen „RVP G“) se konkrétně jedná o vzdělávací oblast Člověk a společnost (Občanský a společenskovědní základ, Dějepis) a průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. V rámcovém vzdělávacím programu středního odborného vzdělávání (dále jen „RVP SOV“) pak jde o Společenskovědní vzdělávání a o průřezové téma Občan v demokratické společnosti.

Společenskovědní vzdělávání usiluje o formování a posilování těchto pozitivních citů, postojů, preferencí a hodnot:

- cítit potřebu občanské aktivity,
- vážit si demokracie a svobody, usilovat o její zachování a zdokonalování;
- preferovat demokratické hodnoty a přístupy před nedemokratickými, vystupovat zejména proti korupci, kriminalitě,
- jednat v souladu s humanitou a vlastenectvím, s demokratickými občanskými postoji, respektovat lidská práva, chápat meze lidské svobody a tolerance, jednat odpovědně a solidárně;

3.1 Přehled středních zdravotnických škol v České republice

V rámci ČR je evidováno 89 středních škol, které nabízí zdravotnické obory. Seznam těchto škol je uveden v PŘÍLOZE P I.

Spektrum zdravotnických oborů obsahuje:

- 53-41-H/01 – Ošetřovatel,
- 53-41-J/01 – Zubní instrumentářka,
- 53-41-M/02 – Nutriční asistent,
- 53-43-M/01 – Laboratorní asistent,
- 53-44-M/01 – Ortopedicko-protetický technik,
- 53-44-M/03 – Asistent zubního technika,
- 53-41-M/03 – Praktická sestra,
- 75-41-M/01 – Sociální činnost. (atlasskolstvi.cz, 2023)

Při výběru oborů se autorka zaměřila na uplatnitelnost nabízených oborů na zdravotnických školách v rámci poskytnutí zdravotní péče osobám zraněným či nemohoucím v případě

ozbrojeného konfliktu, při kterém by tyto pracovníci využívali zásady MHP. Obory, které byly vybrány jako cílové, jsou následující:

53-41-M/03 - Praktická sestra

Studenti se v průběhu studia učí poskytovat základní péči o pacienta a provádí výkony v průběhu celého ošetrovatelského procesu. Mezi procesy se řadí sledování fyziologických funkcí, odebírání biologického materiálu, podávání léků, příprava pacienta k diagnostickým a léčebným výkonům atd. Studenti si také během studia osvojují stanovené postupy, standardy a taky etické jednání.

Uplatnění absolventa můžeme nalézt v povolání praktické sestry v lůžkových a ambulantních zdravotnických zařízeních nebo při poskytování komunitní či domácí zdravotní péče. Jejich uplatnění lze nalézt i v sociálních službách. Po absolvování střední školy absolvent může ve svém studiu pokračovat na vysoké škole, vyšší odborné škole, a to zejména v ošetrovatelských oborech. Rozšíření znalostí mohou hledat také v odborných kurzech pro zdravotnické pracovníky. (infoabsolvent.cz, ©2023)

Charakteristické pro tento obor jsou následující okruhy:

Vzdělávání a komunikace v českém jazyce, vzdělávání a komunikace v jazyce cizím, společenskovední vzdělávání, vzdělávání přírodovědné, matematické vzdělávání, estetické vzdělávání, vzdělání pro zdraví, vzdělávání v rámci informačních a komunikačních technologií, ekonomické vzdělávání, základy pro poskytnutí ošetrovatelské péče, ošetrovatelství a ošetrování nemocných a sociální dovednosti a vztahy. (infoabsolvent.cz, ©2023)

75-41-M/01 - Sociální činnost

Studenti sociální činnosti jsou v rámci studia připravováni pro zajišťování sociálních služeb různým skupinám klientů, pro práci v nich, ale i ve službách terénních. Naučí se vědomosti a dovednosti potřebné pro poskytování přímé péče a pomoc klientům. Studium jim umožní získat teoretické i praktické dovednosti pro nepedagogickou výchovně-vzdělávací činnost. Naučí se taky pracovat se zásadami a nástroji sociální politiky, rozumět sociálním problémům a osvojí si přístupy, k jejich řešení.

Uplatnění mohou najít v různých sociálních službách, např. v domovech pro seniory, v podporovaném bydlení, či službách pro rodiny s dětmi. Po absolvování jsou připraveni poskytnout přímou obslužnou péči klientům a podpořit jejich soběstačnost. Jejich studium

může pokračovat, a to na vysokých, či vyšších odborných školách. (infoabsolvent.cz, ©2023)

Charakteristické pro tento obor jsou následující okruhy:

Vzdělávání a komunikace v českém jazyce, vzdělávání a komunikace v jazyce cizím, společenskovední vzdělávání, vzdělávání přírodovědné, matematické vzdělávání, estetické vzdělávání, vzdělání pro zdraví, vzdělávání v rámci informačních a komunikačních technologií, ekonomické vzdělávání, řízení sociálních služeb, přímá péče, osobní asistence, sociálně-výchovná činnost, sociální komunikace a vztahy. (infoabsolvent.cz, ©2023)

53-41-H/01 – Ošetřovatel

Studenti získávají v průběhu studia znalosti a dovednosti týkající se uspokojování biologických, psychických a sociálních potřeb pacientů. Základem je také poskytnutí základní ošetřovatelské péče.

Absolventi se uplatní v sociálních a zdravotnických zařízeních. V nemocnicích, či ošetřovatelských centrech, léčebnách, hospicích atd. (infoabsolvent.cz, ©2023)

Charakteristické pro tento obor jsou následující okruhy:

Vzdělávání a komunikace v českém jazyce, vzdělávání a komunikace v cizím jazyce, společenskovední vzdělávání, přírodovědné vzdělávání, vzdělávání matematické, estetické vzdělávání a vzdělávání pro zdraví. (infoabsolvent.cz, ©2023)

Aktuální stav začlenění oblasti MHP do RVP a ŠVP

V RVP 75 –41–M/01 Sociální činnost a také v RVP 53-41-M/03 Praktická sestra a 53-41-H/01 – Ošetřovatel jsou v souvislosti s danou problematikou definovány pouze jednotlivé výsledky vzdělávání, jde zejména o to, že student:

- charakterizuje demokracii a objasní, jak funguje a jaké má problémy (korupce, kriminalita...);
- objasní význam práv a svobod, které jsou zakotveny v českých zákonech, a popíše způsoby, jak lze ohrožená lidská práva obhajovat,
- vysvětlí, s jakými konflikty a problémy se potýká soudobý svět, jak jsou řešeny, debatuje o jejich možných perspektivách. (MŠMT, 2018)

3.2 Posouzení šíření mezinárodního humanitárního práva v studijních osnovách vybraných oborů

Struktura zveřejňovaných informací k obsahu předmětů studovaného oboru na středních zdravotnických školách je různá. Pro posouzení stavu poskytování informací o MHP v rámci výuky na středních zdravotnických školách bylo realizováno šetření ve formě sběru informací dostupných na webových stránkách jednotlivých škol. V úvodu vlastní práce autorky bylo v lednu 2023 zjištěno, že v České republice působí mimo středních zdravotnických škol i střední školy poskytující zdravotnické obory. Seznam těchto středních škol je uveden v PŘÍLOZE P I. Do průzkumu byly tedy zapojeny i školy, které nejsou specifikovány jako střední zdravotnická škola, ale nabízí obory – ošetrovatelství a sociální činnost. K této identifikaci byly použity různé zdroje – rejstřík škol MŠMT (<https://rejstriky.msmt.cz/rejskol/>), rejstřík škol a školských zařízení (<http://stistko.uiv.cz/registr/vybskolrn.asp>).

V průběhu měsíce únor 2023 bylo u každé školy provedeno šetření s cílem zjistit, jaké informace o poskytovaném oboru jsou dostupné na webových stránkách školy.

Vycházejíc z rejstříku MŠMT bylo prvním úkolem zjistit, zdali daná škola poskytuje některý z tří vybraných oborů. Jestliže ano, byly prozkoumány webové stránky školy s cílem zjistit, zda jsou na webových stránkách dostupné školní vzdělávací program, učební plány oboru a konkrétní učební osnovy předmětů (Tabulka 1). V 18 učebních osnovách, které byli k dispozici z celkových 76 škol, byla vyhledávána zmínka o MHP, kde v žádné učební osnově nebyla nalezena.

Tabulka 1 – Ukázka seznamu škol k vyhledávání zmínky o MHP ve studijních osnovách

Zlínský kraj		Školní obory			Zjišťované informace
		53-41-H/01 Ošetrovatel	53-41-M/03 Praktická sestra	75-41-M/01 Sociální činnost	
		✗	✗	✓	Nabízený obor
Město	Zlín	✗	✗	✗	Školní vzdělávací program
Název školy	Střední škola pedagogická a sociální Zlín, s.r.o.	✗	✗	✓	Učební plán
Web školy	http://www.sspgs-zlin.cz	✗	✗	✗	Učební osnova předmětů
		✓	✗	✗	Nabízený obor
Město	Valašské Klobouky	✓	✗	✗	Školní vzdělávací program
Název školy	Střední odborné učiliště Valašské Klobouky	✓	✗	✗	Učební plán
Web školy	www.souvk.cz	✓	✗	✗	Učební osnova předmětů
		✗	✓	✗	Nabízený obor
Město	Uherské Hradiště	✗	✓	✗	Školní vzdělávací program
Název školy	Střední škola průmyslová, hotelová a zdravotnická Uherské Hradiště	✗	✓	✗	Učební plán
Web školy	www.sspghuh.cz	✗	✗	✗	Učební osnova předmětů
		✗	✓	✗	Nabízený obor
Město	Vsetín	✗	✓	✗	Školní vzdělávací program
Název školy	Masarykovo gymnázium, Střední zdravotnická škola a VOŠ zdravotnická Vsetín	✗	✓	✗	Učební plán
Web školy	http://www.mgvsetin.cz	✗	✓	✗	Učební osnova předmětů

Příklad studijní osnovy, kterou lze považovat za nejbližší k problematice MHP je znázorněn na Obrázek 2.

MGSZŠVOŠZV

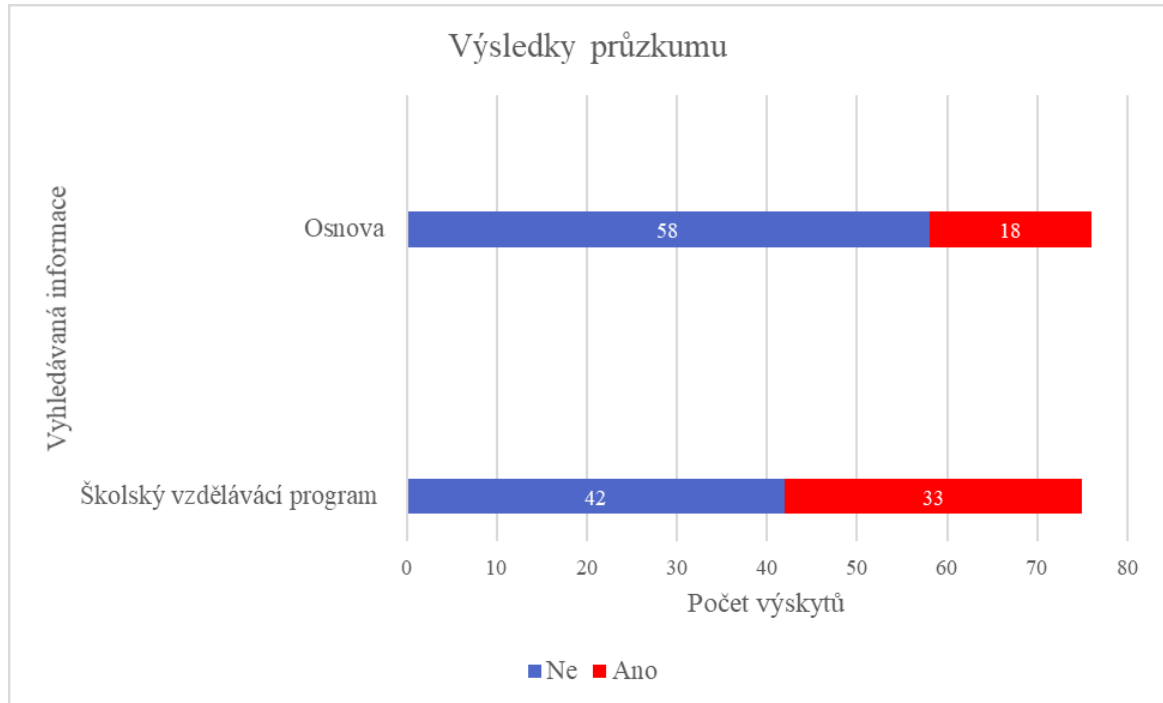
Název vyučovacího předmětu:		Společenské vědy	
Ročník:		2.	
Hodinová dotace:		66 hodin	
Výsledky vzdělávání		Učivo	Počet hodin
Žák		Soudobý svět	10
•	objasní poje současný svět a popíše jej	Charakteristika současného světa	
•	popíše jeho rozdělení na civilizační sféry a civilizace v souvislosti s náboženstvím	➤ Globální problémy světa, globalizace, rozmanitost dnešního světa	
•	vysvětlí konflikty současného světa a perspektivy jejich řešení	➤ Integrace a dezintegrace	
•	pracuje aktivně s mapou světa a orientuje se v ní	➤ Civilizační sféry a kultury	
•	rozdělí země na supervelmoci, velmoci a vyspělé země	➤ Supervelmoci, velmoci, vyspělé státy	
•	definuje pojem rozvojové země a zná jejich problémy	➤ Dekolonizace	
•	vysvětlí pojem mezinárodní vztahy a mezinárodní politika	➤ Rozvojové státy a jejich problémy	
		➤ Konflikty současného světa	
		➤ Mezinárodní vztahy	
		➤ Mezinárodní politika	
Žák		Světová náboženství	11
•	charakterizuje pojem náboženství, zná rozdíly mezi nimi a jejich historický vývoj	➤ Světová náboženství, historie, postavení ve světě	
•	definuje pojem náboženské sekty a	➤ Náboženské sekty	

Obrázek 2 – Příklad studijní osnovy

Závěry a zjištění

Prozkoumáno bylo 76 webových stránek středních škol v ČR, které nabízejí studijní obory Ošetřovatel, Praktická sestra nebo Sociální činnost. V sumární tabulce uvedené v PŘÍLOZE P I z celkového výčtu středních škol je zřejmé, že informace o studijních oborech se na webových stránkách vybraných škol liší. Některé střední školy poskytují informace spíše formou informačních letáků pro atraktivitu studijního oboru a zvýšení počtu uchazečů o studium. Informace v nich obsažené hovoří o uplatnitelnosti absolventů a heslovitě o učebních plánech. Některé střední školy mají zpracovaný Školský vzdělávací program v omezeném rozsahu, do dvaceti stran. Rozsah standardního ŠVP je 250–300 stran textu obsahující jak učební plány, tak i detailně popsané učební osnovy. Pět středních škol uvádí na svých webových stránkách informaci, že ŠVP je dostupný k nahlédnutí ve fyzickém

výtisku nebo na počítači, a to na vrátnici nebo v kanceláři ředitele příslušné střední školy. Výsledky průzkumu z celkovými počty výskytů dokumentů ŠVP a osnov předmětů jsou znázorněny na Obrázek 3.

Obrázek 3 – Výsledky průzkumu výskytu MHP v učebních osnovách vybraných středních škol

Na základě prohlížení všech dostupných informací lze konstatovat, že problematika mezinárodního humanitárního práva není v struktuře předmětů zmíněna. Je možné se domnívat, že základní informace, případně pojem MHP v průběhu výuky je okrajově zmíněn, nevěnuje se mu ale patřičná pozornost, jak doporučuje Metodické doporučení MŠMT.

4 ŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O MEZINÁRODNÍM HUMANITÁRNÍM PRÁVI NA KONKRÉTNÍ STŘEDNÍ ZDRAVOTNICKÉ ŠKOLE

Na základě zjištění z analýzy informací na webových stránkách středních škol se práce dále zaměřuje na vybranou střední zdravotnickou školu. Střední zdravotnická škola ve Frýdku-Místku (dále jen „SZŠ F-M“) je původním vzdělávacím institutem autorky. Historie SZŠ F-M sahá do roku 1951 a v současné době nabízí studijní obory Praktická sestra a Sociální činnost. Autorka se rozhodla pro zvýšení povědomí o MHP realizovat odbornou přednášku pro studenty maturitních ročníků obou oborů.

4.1 Tvorba prezentačního materiálu pro studenty střední zdravotnických škol vybraných oborů

Tvorba této prezentace započala již přípravou prezentace MHP pro studenty 3. ročníku Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně studijního programu Ochrana obyvatelstva, v předmětu ze zimního semestru, kdy téma bylo předneseno v angličtině. Před výběrem tématu v daném předmětu bylo zřejmé, že tato prezentace bude moci být použita i pro účely předkládané bakalářské práce, proto byl při zpracování prezentace kladen velký důraz na vizuální dojem jednotlivých snímků, a to z důvodu zaujetí studenta vysoké, ale i střední školy.

Počet snímků byl zvolen tak, aby jeden snímek odpovídal 2 minutám mluveného slova, tudíž dohromady 15 minutám prezentace. Obsah prezentace byl heslovitý a stručný, obsahoval pouze základní informace o MHP.

Výchozí hlavní body prezentace byly odvozeny ze stránek ČČK a přesvědčení autorky práce o nejdůležitějších bodech MHP.

Při vytváření prezentace byla využita i psychologie barev, která hovoří o tom, že červená barva dokáže udržet posluchače/studenta v pozoru delší dobu. Zároveň červenou barvu nalezneme u ČK jako hlavní barevný prvek. Díky této barvě byla prezentace dobře viditelná, a to i za hoších podmínek a stavu interaktivních tabulí a projektorů, které se na vybrané škole nacházely.

Pro udržení pozornosti nechyběli četné obrázky, které doprovázely takřka každý snímek.

Efektivní zpracování prezentace poskytl nástroj Canva, který umožňuje větší škálu kreativní tvorby snímku a při zpracovávání prezentace je uchopitelnějším nástrojem nežli samotný Powerpoint.

4.2 Informace o proběhlé přednášce pro studenty vybrané střední zdravotnické školy

Proběhlá přednáška o MHP pro studenty byla uskutečněna 5. 4. 2023. Přednášce byly vymezeny 3 vyučovací hodiny a to následovně:

- ✓ 4. A – praktická sestra – 9:45 – 10:30 – 27 respondentů
- ✓ 4. B – praktická sestra – 10:35 – 11:20 – 26 respondentů
- ✓ 4. C – sociální činnost – 11:25 – 12:10 – 21 respondentů

V rámci přípravy proběhla diskuze s vyučujícími jednotlivých tříd, se kterými jsme se domluvili na podmínkách prezentace a přednášky. Všichni tři vyučující projeví naprostou důvěru a vytvořili prostor pro celou vyučovací hodinu.

Program přednášky byl rozdělen do následujících bodů:

1. Představení autorky – 5 minut
2. Dotazník o MHP – 5 minut
3. Prezentace – 15 minut
4. Kahoot! – 10 minut
5. Diskuze – 10 minut

4.2.1 Představení autorky studentům

Při samotném představování sama sebe došlo k navození přátelského a důvěrného prostředí. To díky informacím jako – kde autorka studuje, odkud pochází a předání studentům informací, že je absolventem SZŠ F-M apod.

Zmíněna byla Fakulta logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, kde autorka aktuálně studuje a proběhlo zde i krátké představení samotné Fakulty jako takové.

4.2.2 Posouzení stavu povědomí o mezinárodním humanitárním právu mezi studenty

V další části byli studenti podrobeni dotazníkovému šetření s cílem zjistit, zda skutečně s oblastí MHP nepřišli do styku, např. v rámci výuky odborných předmětů.

V rámci metody sběru dat byl vzorek respondentů (studentů) definován tzv. výběrovým souborem. Tento přístup se využívá v případě výzkumu, kde není možné postihnout celou zkoumanou realitu, někdy uváděné jako základní soubor. Základní soubor je soubor jednotek, o kterém lze předpokládat, že jsou pro něj závěry z šetření platné.

Výběrové šetření – pracuje se pouze s výběrem a následně se snažíme generalizovat na celou populaci. V případě uvedeného šetření lze předpokládat, že výsledky dotazníku lze generalizovat na širší skupinu populace studentů zdravotnických oborů v ČR v posledním ročníku studia.

Dotazník byl sestaven ze tří zavřených a jedné polouzavřené otázky. Otázky byly dichotomické (otázka č. 2) a trichotomické (otázka č. 1 a 4), polytomické výběrové (otázka č. 3). (pf.ujep.cz, ©2023)

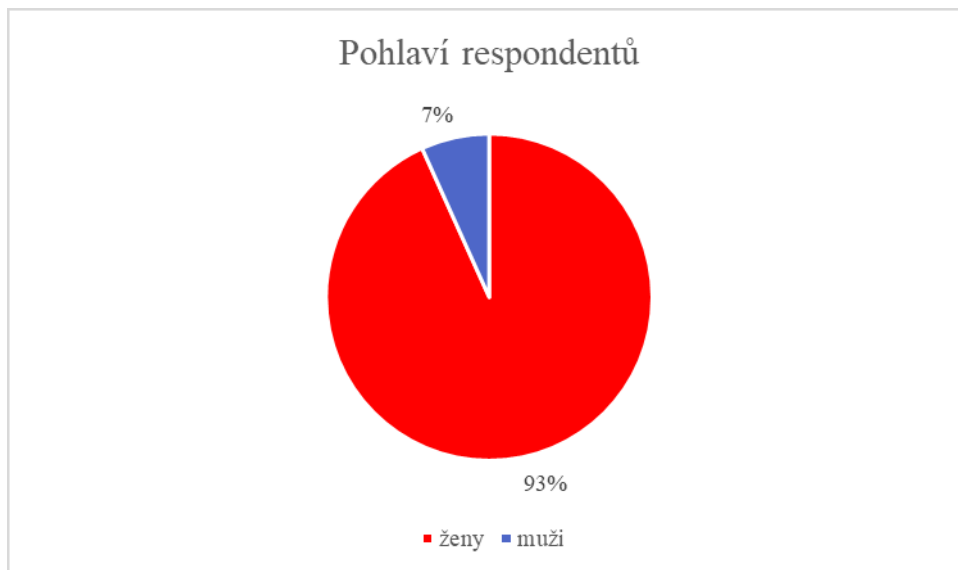
Při vyplnění dotazníku o MHP bylo studentům zdůrazněno, že odpovědi, které vyplní, nebudou jakkoliv zohledněny v jejich studiu a že se tak nemusí bát odpovědět, i když to neví na 100 %.

Celkově byl dotazník rozdán 74 respondentům. Plně vyplněných a odevzdaných jich bylo také 74. Tím pádem je 100 % návratnost. Během vyplňování dotazníku studenti pracovali samostatně a nedocházelo k vzájemnému rušení, či ovlivňování odpovědí.

Vzor dotazníku je uveden v PŘÍLOZE P III.

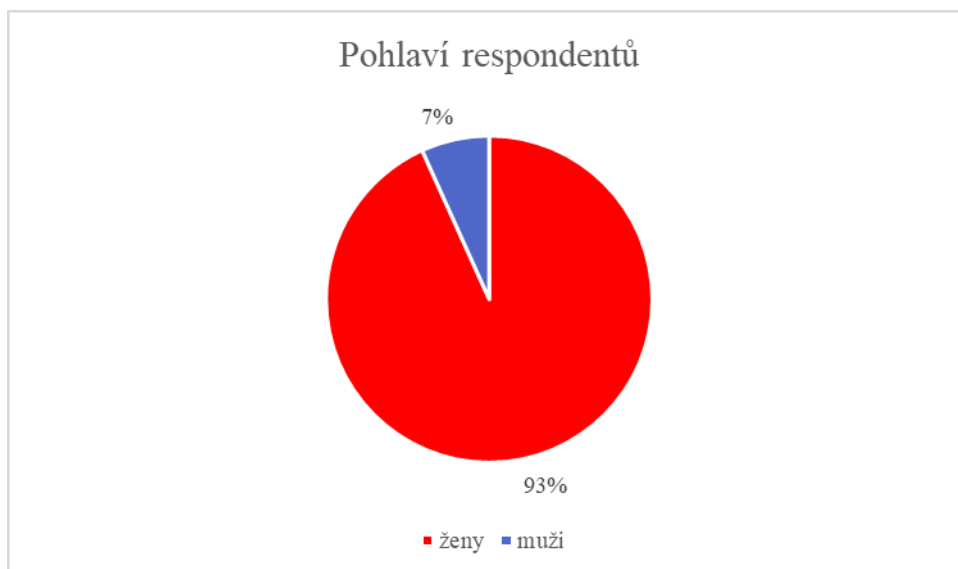
Vyhodnocení dotazníků

První obecná otázka dotazníkového šetření (Obrázek 4) souvisela s pohlavím jedinců.

Obrázek 4 – Pohlaví dotázaných respondentů

Druhá obecná otázka dotazníkového šetření (Obrázek 5) směřovala k oboru, který respondenti studují.

Obrázek 5 – Studijní obor respondentů

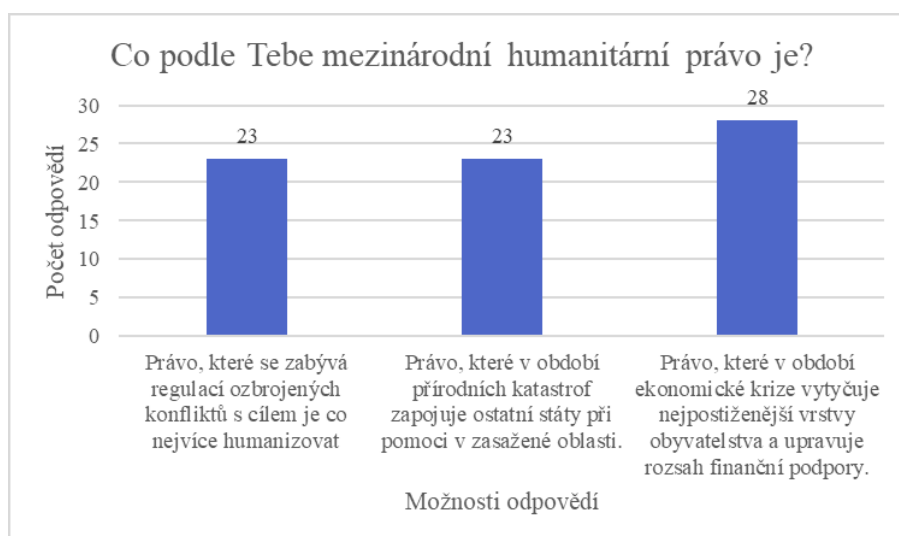
Zde měli respondenti na výběr z více možností odpovědi. Otázka byla položena z důvodu zjištění, kde o MHP respondenti slyšeli. Dle výsledků je možné vidět (Obrázek 6), že 20 respondentů z celkových 74 neslyšelo o MHP. Devatenáct respondentů o MHP zaslechlo na střední škole a 16 respondentů v televizi. Čtvrtou příčku drží sociální sítě s celkovým počtem

15 respondentů. A závěrem 3 z respondentů zvolilo možnost „Jiné“ a uvedeno zde bylo: od kamarádky, ze stránek (neznámé) vysoké školy, a poslední zapsaná možnost byla z organizace ADRA. Pouze jeden respondent slyšel o této problematice na základní škole. Překvapivé výsledky přinesla možnost „rádio“, kde tuto možnost zaškrtno 0 respondentů.

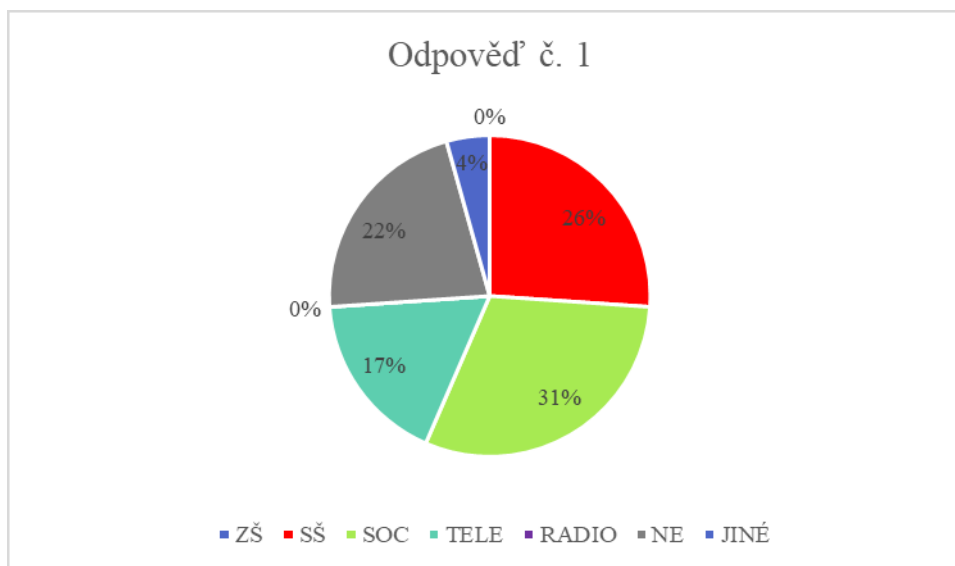
Obrázek 6 – Odpověď respondentů na dotazníkové šetření

Tento dotaz byl kontrolní otázkou k otázce č. 3. Úmyslem bylo předejít tipování a vytvoření irelevantních výsledků. Z výsledků (Obrázek 7) můžeme zjistit, že 23 respondentů z celkových 74 vědělo, co je MHP. Zbýlých 51 respondentů odpovědělo špatně.

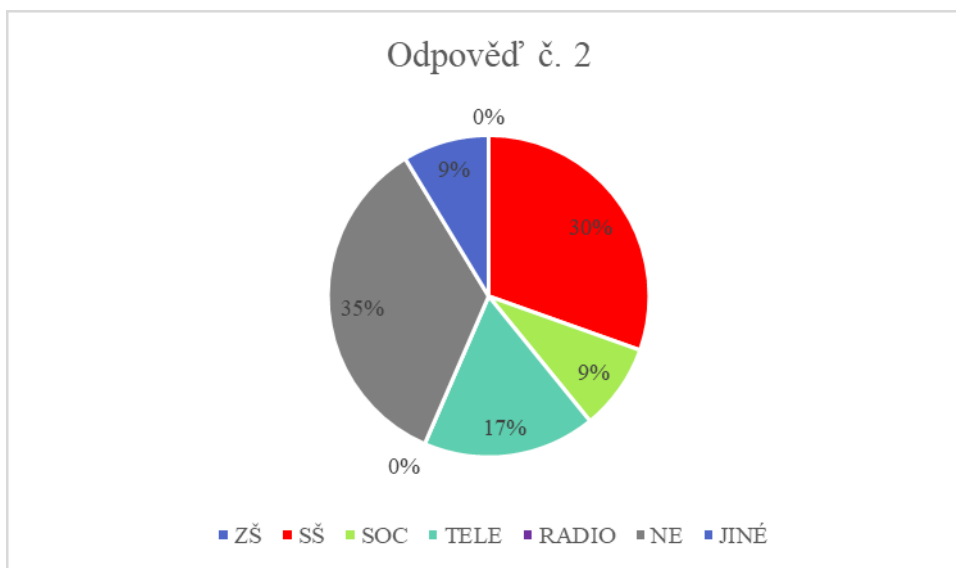
Obrázek 7 – Odpověď respondentů na dotazníkové šetření

Graf (Obrázek 8) vyobrazuje, z jaké skupiny respondentů pochází správné odpovědi na otázku č. 4 dotazníkového šetření. 6 respondentů, kteří se o MHP dozvěděli v rámci střední školy odpovědělo správně. Dále správně odpovědělo 6 respondentů díky sociálním sítím, 4 respondenti díky televizi, 1 respondent díky odpovědi „Jiné“ (od kamarádky). 5 respondentů, kteří zaškrtnuli, že o MHP neslyšeli, odpověděli na otázku č. 4 dotazníkového šetření správně. Procentuální přehled odpovědí je vyjádřen v následujícím grafu.

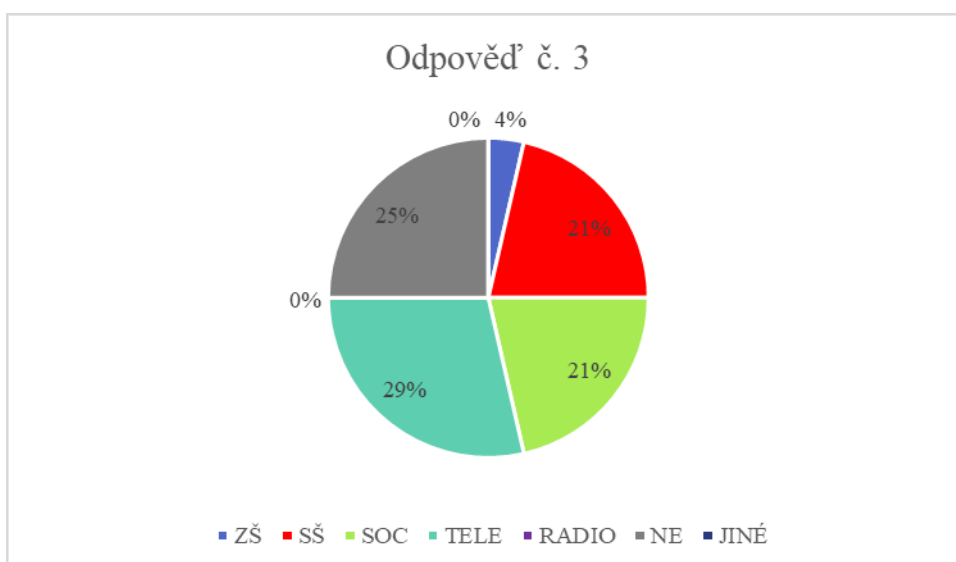
Obrázek 8 – Graf znázorňující zdroje informací studentů pro správnou odpověď č. 1

Graf (Obrázek 9) vyobrazuje, z jaké skupiny pochází špatné zvolení odpovědi na otázku č. 4 dotazníkového šetření. 7 respondentů – střední škola, 2 respondenti – sociální sítě, 4 respondenti – televize, 8 respondentů – neslyšel/a, 2 respondenti „Jiné“. Procentuální přehled odpovědí je vyjádřen v následujícím grafu.

Obrázek 9 – Graf znázorňující zdroje informací studentů pro nesprávnou odpověď č. 2

Poslední graf znovu vyobrazuje, z jaké skupiny pochází 2. špatná odpověď na otázku č.4 dotazníkového šetření. Výsledkem byl 1 respondent – základní škola, 6 respondentů – střední škola, 6 respondentů – sociální sítě, 8 respondentů – televize, 7 respondentů – neslyšel/a. Procentuální přehled odpovědí je vyjádřen na Obrázek 10.

Obrázek 10 – Graf znázorňující zdroje informací studentů pro nesprávnou odpověď č. 3

Po zpracování dotazníků byla realizována samotná informativní přednáška o MHP.

Struktura přednášené prezentace

Úvodní snímek byl z velké části tvořen obrázkem (Obrázek 11), který přivedl studenty rovnou na myšlenku, s čím se MHP pojí a odpověděli si tak na otázku č. 4 z dotazníku a to, že MHP je právo, které se zabývá regulací ozbrojených konfliktů s cílem je co nejvíce humanizovat.

Obrázek 11 – Úvodní snímek prezentace

První snímek (Obrázek 12) byl zaměřen na obecný přehled znaků a zjištění, zdali studenti znají alespoň znak ČK.

Obrázek 12 – Znaky ČK, ČP, Červeného lva a Červeného krystalu

Po položení otázky, co jednotlivé znaky znamenají, bylo odpovězeno následovně:

- 92 % studentů má povědomí o znaku ČK
- 40 % studentů má povědomí o znaku ČP
- 1 % studentů má povědomí o znaku Červeného lva
- 8 % studentů má povědomí o znaku Červeného krystalu

Na dalším snímku (Obrázek 13) byli studenti uvědomeni o definici a seznámili se s významem MHP.

CO TO VLASTNĚ MEZINÁRODNÍ HUMANITÁRNÍ PRÁVO JE?

Mezinárodní humanitární právo (MHP, synonyma jsou "válečné právo", "právo ozbrojeného konfliktu") je součástí mezinárodního práva zabývající se právní regulací ozbrojených konfliktů s cílem je maximálně humanizovat - tedy bez jakékoli diskriminace zajistit v každé době respektování důstojnosti lidské bytosti a učinit vše pro předcházení či alespoň zmírnění utrpení zejména těch, kteří nejsou na konfliktu přímo účastní, i těch, kteří byli z konfliktu vyřazeni v důsledku nemoci, zranění či zajetí.

Obrázek 13 – Obecné seznámení s MHP

I přes vědomí, že se studentům toto téma moc líbit nebude a nezaujme, je historie (Obrázek 14) nedílnou součástí MHP. Ve zkratce byly vyjmenovány historické milníky jako zkušenosti Henryho Dunanta, vznik ženevského práva, první Haagská mírová konference, vznik první ŽÚ, následná aktualizace roku 1949 a vznik třech DP.

- Základním kodexem norem mezinárodního humanitárního práva jsou Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů (1949) a jejich dodatkové protokoly (1977 a 2005).
- Smluvními stranami Ženevských úmluv jsou všechny suverénní státy světa.
- Jedná se o 196 zemí.

Obrázek 14 – Historie MHP

Zároveň byla zvýrazněna informace o počtu států, které ŽÚ podepsaly, a to natolik, aby si sami studenti uvědomili o jak rozsáhlou problematiku celosvětově jde.

Pro pochopení, proč MHP existuje bylo na tomto snímku (Obrázek 15) vysvětleno základní podstata samotného MHP.

Obrázek 15 – Zásady MHP

Na následujícím snímku (Obrázek 16) byly vysvětleny první tři zásady, které MHP zastřešuje. Ke každé zásadě byl uveden příklad, pro snadnější pochopení.

Zásada rovnosti stran konfliktu

- Obě strany konfliktu jsou si za všech okolností rovny v právech a povinnostech plynoucích z mezinárodního humanitárního práva.

Zásada omezení volby prostředků a způsobů vedení boje

- Způsoby a prostředky vedení boje nejsou neomezené. Nesmí působit nadměrná zranění nebo zbytečné útrapy. Nesmí být proradné.

Zásada vojenské nezbytnosti

- Násilí používané v ozbrojeném konfliktu musí být omezeno na takové, jež MHP explicitně nezakazuje a které je skutečně za převažujících okolností nezbytné k dosažení legitimního vojenského účelu.

Obrázek 16 – Zásada rovnosti stran konfliktu, zásada omezení volby prostředků a způsobů vedení boje, zásada vojenské nezbytnosti

Podobně jako na předchozím snímku, i na dalším snímku (Obrázek 17) byly představeny další tři zásady a příklady k nim.

Zásada přiměřenosti

- Nejsou přípustné útoky, u nichž se dá očekávat, že mohou způsobit ztráty na životech chráněných osob, jejich zranění nebo poškození chráněných objektů, které by převyšovaly předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu.

Zásada rozlišování

- Tato zásada stanoví, co je legitimním cílem útoku (bojové činnosti).

Zásada nestrannosti

- Při aplikaci mezinárodního humanitárního práva je při zacházení s civilními osobami a osobami vyřazenými z boje zakázáno jakékoli nepříznivé rozlišování založené na příslušnosti ke straně konfliktu, rase, barvě pleti, pohlaví, jazyku, náboženském vyznání, politickém či jiném přesvědčení, národnosti, státní příslušnosti, sociálním původu, majetku, rodu či jiném podobném znaku.

Obrázek 17 – Zásada přiměřenosti, zásada rozlišování, zásada nestrannosti

Největší důraz byl kladen na zásadu nestrannosti, kdy byl příklad uveden přímo na zdravotníky, což studenty dostatečně zaujalo.

Pro snadnější uchopení této problematiky a zopakování si znalostí bylo studentům puštěno video (Obrázek 18) od ČČK „*Válečné právo v kostce*“, které velice efektivně vysvětluje zásady, které MHP zastává.

Obrázek 18 – Video ČČK „*Válečné právo v kostce*“

Navzdory prvotním obavám studentů, že daná problematika s nimi nemá nic společného, se studenti v průběhu přednášky dokázali zapojit a vytvořili tak příjemnou studijní atmosféru.

Obrázek 19 – Fotografie z přednášky (vlastní)

4.2.3 Ověření znalostí pomocí aplikace Kahoot!

K ověření znalostí studentů získané v průběhu prezentace byla po skončení prezentace použita aplikace Kahoot!.

Jedná se webovou aplikaci, která zábavným způsobem vytvoří soutěž, majíc za úkol zjištění znalosti dané problematiky. Účastník má daný časový limit na jeho odpověď. V této aplikaci se následně hodnotí správnost odpovědí a rychlost, jakou účastník zvolil odpověď.

Aplikace se dá využívat na jakémkoliv zařízení, jež má v sobě připojení k internetu.

Soutěž/hru zahájí ten, kdo soutěž v aplikaci vytvořil. Soutěžící se do této hry zapojí díky číselnému PINU, či pomoci QR kódu. Následně zadají své uživatelské jméno. (Obrázek 20)

Hra se spouští první otázkou, ta se však zobrazí pouze na projektoru. V zařízení, které soutěžící využívá se zobrazí pouze možnosti odpovědí. U tvůrce hry lze vidět všechny účastníky s jimi navolenými jmény (Obrázek 20). Odpovědi jsou rozlišeny pomocí barev a geometrických tvarů. Po uplynulí času, který byl na otázku stanoven, se zobrazí správná odpověď a pořadí soutěžících.

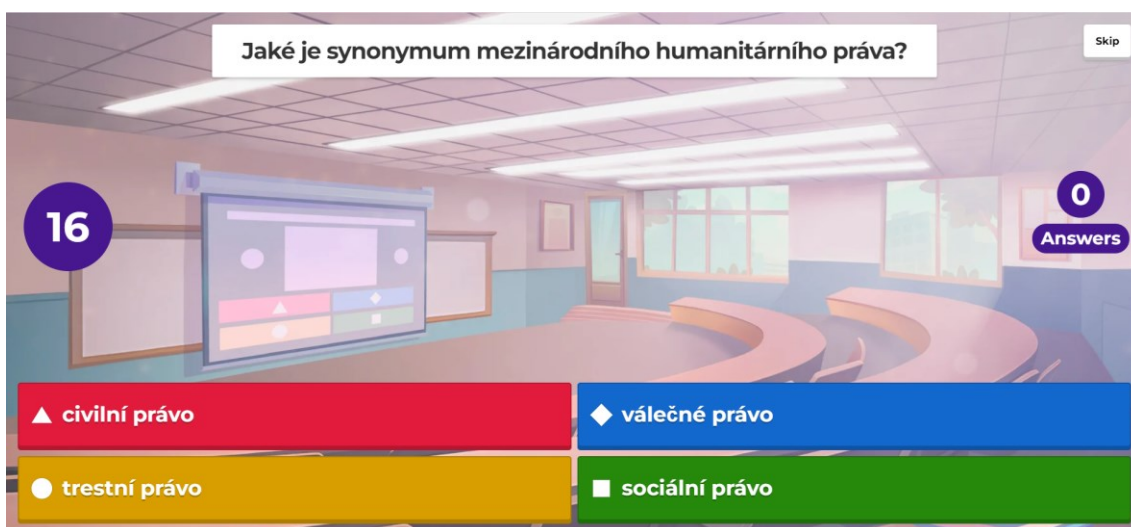
Při zodpovězení všech soutěžních otázek se ukáže celkové skóre. (Klupal, 2020)

Obrázek 20 – Kahoot! s úvodní obrazovkou se jmény účastníků (vlastní)

Otázky, které byly zadány do hry, která byla vytvořena pro účely práce, byly zvoleny tak, aby posluchač, který se zúčastnil konané přednášky, byl schopen správně odpovědět na všechny soutěžní dotazy.

První otázka soutěže (Obrázek 21) byla zaměřena na synonymum k MHP. Na výběr měli studenti mezi čtyřmi odpověďmi – civilní právo, válečné právo, trestní právo a sociální právo.

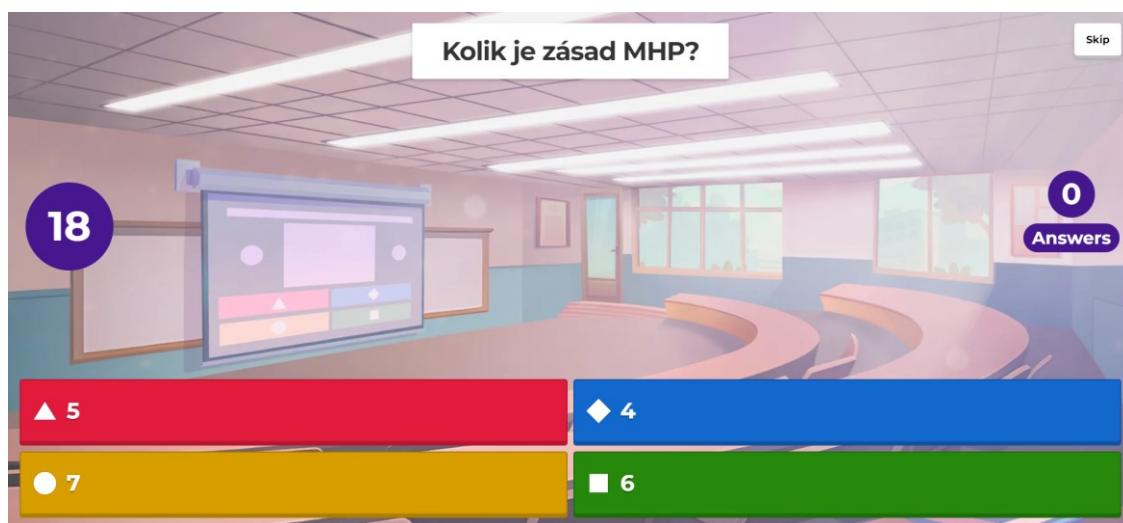
Obrázek 21 – Kahoot! 1. otázka

Druhá otázka (Obrázek 22) směřovala k odpovědím, zdali je dané tvrzení pravda, či lež.

Obrázek 22 – Kahoot! 2. otázka

Třetí otázka (Obrázek 23) se vztahovala k počtu zásad, které MHP má.

Obrázek 23 – Kahoot! 3. otázka

Čtvrtá otázka (Obrázek 24) byla příkladová. Příklad byl zvolen tak, aby se co nejlépe týkal samotných studentů.

Obrázek 24 – Kahoot! 4. otázka

Pátá otázka (Obrázek 25) byla znovu zvolena na způsob pravdy a nepravdy. Cílem bylo prohloubit myšlenku, že ČČK je hlavním šířitelem MHP v podmínkách ČR.

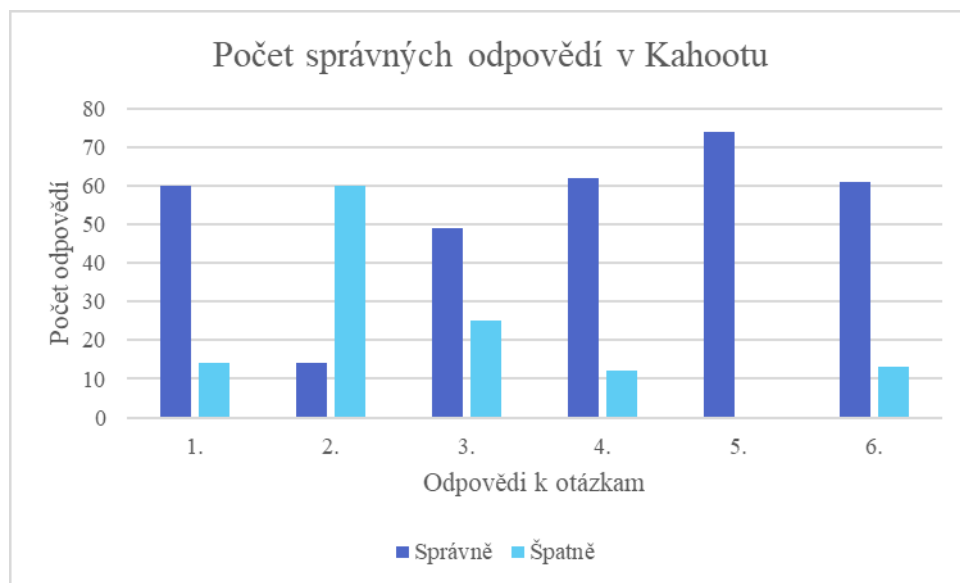
Obrázek 25 – Kahoot! 5. otázka

Šestá, zároveň poslední bodovaná otázka, byla zaměřena na vizuál (Obrázek 26). Studenti měli zvolit správné pořadí znaků.

Obrázek 26 – Kahoot! 6. otázka

Z celkových výsledků (Obrázek 27) je možné vidět, že povědomí o MHP po proběhlé přednášce u studentů rapidně vzrostlo. Je nevyhnutné zde však zmínit, že tyto vědomosti mohou být brány jako krátkodobé, vzhledem k tomu, že přednáška předcházela této hře.

Obrázek 27 – Výsledky soutěže Kahoot!

4.2.4 Diskuze

V závěru přednášky probíhala diskuze na probranou tematiku. Odezvy byly pozitivní. Přednáška ve studentech zanechala touhu po poznání této tematiky. Prostor zvolený k diskusi byl využit i na dotazy od studentů směřovaných k autorce. Mezi nimiž byly i dotazy na aktuálně studovaný program na Fakultě logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

5 NÁVRHY PRO ZLEPŠENÍ STAVU POVĚDOMÍ O MEZINÁRODNÍM HUMANITÁRNÍM PRÁVU NA STŘEDNÍCH ZDRAVOTNICKÝCH ŠKOLÁCH

Z výsledků uvedených v kapitole 4 je zřejmé, že znalosti studentů na konkrétní střední zdravotnické škole jsou nedostačující. Návrhy, které zazní v této kapitole, jsou zaměřeny na středoškolské studenty zdravotnických škol. Tyto návrhy by mohly přispět k šíření znalostí o MHP na středních zdravotnických školách, ale i na středních školách jakéhokoliv typu.

5.1 Zařazení MHP do studijních osnov

V rámci rešerše bylo zjištěno, že studijní osnovy oborů vybraných středních škol explicitně neobsahují problematiku MHP. Nejefektivnější z pohledu vzdělávání je právě zařazení tématu MHP do studijních osnov formou metodického pokynu. Uvedené řešení se jeví z hlediska účinnosti jako optimální, jeho nedostatkem je však samotná realizace, která musí přijít z pokynů příslušných ministerstev.

5.2 Sociální sítě

Z výsledků dotazníkového šetření, ale i z obecného vědomí, můžeme s jistotou tvrdit, že sociální sítě plní pro mladou generaci formu zdroje k informacím. Trendy na sociálních sítích jsou schopné oslovit obrovské číslo uživatelů. Návrh spočívá ve vytvoření samostatného profilu na sociální síti Instagram. V rámci instagramového profilu ČČK se hovoří o všech aktivitách, které ČČK dělá, avšak z mého uživatelského pohledu není dostatečně aktivní na to, aby zaujal mladého člověka natolik, aby v něm probudil touhu zjistit o dané problematice více. Vhodné by tak bylo buďto zajistit větší aktivitu profilu, anebo vytvoření samostatného profilu pro MHP.

5.3 Podcast

V rámci výsledků z dotazníkového šetření bylo zřejmé, že studenti střední školy už neposlouchají rádio tak, jako to bylo dřív zvykem. Novodobým rozsáhlým trendem je totiž podcast, který velmi úspěšně nahrazuje běžná rádia. ČČK by se mohl zamyslet nad vytvořením podcastu, který by této generaci dělal osvětu o aktivitách ČČK.

5.4 Televizní pořad

Návrhem pro zlepšení stavu o povědomí MHP studentů středních škol by mohlo být i vytvoření televizního pořadu, který je uchopitelný mnoha způsoby. Dnešní doba totiž nabízí spousty streamovacích služeb, které vybrané pořady vysílají. Příkladem může být Netflix, na němž jsou v poslední době čím dál tím více oblíbené minisérie. Najdeme zde například 10 dílů seriálu, který zhlédne uživatel za jeden víkend. Touto cestou by mohly být odvysílány například zásady MHP.

5.5 Přednášky ČČK na středních zdravotnických školách

Přednášky jsou stále dobrým způsobem, jak rozšířit povědomí o dané problematice. Přednášky ČČK by mohly být realizovány na středních zdravotnických školách, a to nejen z důvodu šíření MHP, ale například i jako nábor dobrovolníků.

ZÁVĚR

Autorka nevybrala střední zdravotnickou školu pouze z důvodu, že zde studovala, nýbrž z důvodu možné působnosti těchto studentů ve základních či ostatních složkách integrovaného záchranného systému, od kterých se očekává znalost této problematiky. V dnešním globalizovaném světě jsou možnosti cestování a práce v zahraničí aktuálnější než kdy dřív, co představuje požadavek mladých lidí a současných i budoucích absolventů středních škol byt znalým problematiky mezinárodního humanitárního práva při jejich nasazení v zahraničí v oblasti zdravotnictví či poskytování sociálních služeb.

Předkládaná bakalářská práce si stanovila výzkumnou otázku: „Jaká je znalost studentů středních zdravotnických škol v oblasti mezinárodního humanitárního práva?“

Lze konstatovat, že studenti vybrané střední zdravotnické školy nejsou v problematice mezinárodního humanitárního práva znalí. Uvedené vychází z faktu, že v současných rámcových vzdělávacích programech pro definované obory v ČR není explicitní zmínka o mezinárodním humanitárním právu. Lze se domnívat, že studenti vybraných oborů kdekoliv budou okrajově slyšet o dané problematice, ale rozhodně ne v míře dané témy potřebné.

Cílem práce bylo podpořit šíření mezinárodního humanitárního práva na střední zdravotnické škole a navrhnout obecné postupy pro jeho šíření v podmínkách všech středních škol tohoto typu.

Studenti vybrané střední zdravotnické školy vyjádřili překvapení nad poznatkem existence mezinárodního humanitárního práva a uvedené je vedlo k myšlence, kolik informací by o dané problematice měly ještě vědět.

A jak bylo konstatováno při výročí 150 let Mezinárodního humanitárního práva, že jeho zásady jsou aplikovatelné po celých 150 let, ale je potřeba je neustále přizpůsobovat vývoji dovednostem osob, kteří MHP aplikují. Řešení lze vidět ve využití současné generaci blízkých technologií a nástrojů poznávání, komunikace a vzdělávání jako jsou sociální sítě, streamovací služby, podcasty a věřit v potenciál mladé generace a její touze po poznání neznámého.

V oblasti vzdělávání bylo přínosem práce zjištění, že studenti vzdělání o mezinárodním humanitárním právu nejsou, načež dalším přínosem bylo šíření povědomí a znalostí o mezinárodním humanitárním právu u studentů závěrečného ročníku vybrané střední zdravotnické školy. Třetím přínosem práce je návrh opatření, jak lze přiblížit problematiku

mezinárodního humanitárního práva studentům, ale také veřejnosti. Dané návrhy lze považovat za realizovatelné.

Na závěr lze konstatovat, že neznalost problematiky mezinárodního humanitárního práva není problém jenom středních škol ale problém obecný pro celou krajinu. Měl by být kladen větší důraz ze strany vládních představitelů na šíření jeho povědomí.

Tak, jako u zákonů i zde platí, že neznalost neomlouvá. A v tomhle případě to platí dvojnásob. Při neznalosti problematiky mezinárodního humanitárního práva, včetně jejich zásad, neohrožují neznalci pouze své životy, ale na životě ohrožují nejvíce druhé. V dnešní ne příliš bezpečné době je velmi důležité znát tuto problematiku více než kdy předtím. V době, kdy se ze dne na den může změnit celá bezpečnost České republiky a nás samotných. V době, kdy pouze 1500 km od nás lidé jako my denně bojují o život.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Aktuality z činnosti Národní skupiny. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 19. 3 2023.] https://www.cervenkykriz.eu/nsmhp_aktuality.

Český červený kříž. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 4. 4 2023.] <https://www.cervenkykriz.eu/cck>.

Co je to mezinárodní humanitární právo? *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 15. 3 2023.] <https://www.cervenkykriz.eu/files/files/cz/mhp/cojemhp.htm>.

Crowe, Jonathan a Kylie Weston-Scheuber. 2013. *Principles of International Humanitarian Law*. místo neznámé : Edward Elgar Publishing, 2013. 9781782545941.

Hlavní zásady mezinárodního humanitárního práva. *Vojenské rozhledy*. [Online] 2011.

[Citace: 1. 11 2023.] : <https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/hlavni-zasady-mezinarodniho-humanitarniho-prava#:~:text=Z%C3%A1sada%20v%C3%A1le%C4%8Dn%C3%A9%20%C3%BA%C4%8Delnosti%2C%20vych%C3%A1zej%C3%ADc%20z%20toho%2C%20%C5%BEe%20zlomen%C3%AD,nen%C3%AD%20vyj%C3%A1d%C5%99>.

Jílek, Dalibor. 2009. Mezinárodní humanitární právo. [Online] 2009. [Citace: 4. 4 2023.] [http://bvsp.open.sk/5.semester/Medzin%C3%A1rodn%C3%A9%20humanit%C3%A1rne%20pr%C3%A1vo/Mezinarodni_hum._pr._-Bilkova_\(1\).pdf](http://bvsp.open.sk/5.semester/Medzin%C3%A1rodn%C3%A9%20humanit%C3%A1rne%20pr%C3%A1vo/Mezinarodni_hum._pr._-Bilkova_(1).pdf).

Jukl, Marek. 2011. Vojenské rozhledy. *Hlavní zásady mezinárodního humanitárního práva*. [Online] 2011. [Citace: 11. 1 2023.] https://vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/download/132_07306261177dc3d2752af591be58815b.2336-2995.

Klupal, Libor. 2020. Zábavné testování s Kahoot! *Učitelé učitelům*. [Online] 2020. [Citace: 15. 4 2023.]

Konference: 150 let humanitárního práva a Červeného kříže. *Český červený kříž*. [Online] 2014. [Citace: 2. 4 2023.] <https://www.cervenkykriz.eu/dalsi-aktuality/konference-150-let-humanitarniho-prava-a-cerveneho-krize>.

Kontrola obchodu se zbraněmi platí. *Český červený kříž*. [Online] 2014. [Citace: 2. 4 2023.] <https://www.cervenkykriz.eu/dalsi-aktuality/kontrola-obchodu-se-zbranemi-plati>.

Lubanga Case. *International Criminal Court*. [Online] 2020. [Citace: 2. 4 2023.]
<https://www.icc-cpi.int/drc/lubanga>.

Mezinárodní trestní soud vydal zatykač na Vladimira Putina. *Česká televize*. [Online] 17. 3 2023. [Citace: 2. 4 2023.] <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3572537-mezinarodni-trestni-soud-vydal-zatykac-na-ruskeho-prezidenta-putina>.

Ministerstvo kultury. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 4. 4 2023.]
<https://www.cervenyriz.eu/m-kultury>.

Ministerstvo spravedlnosti. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 4. 4 2023.]
<https://www.cervenyriz.eu/m-spravedlnosti>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchov. 2012. Metodické doporučení pro výuku mezinárodního humanitárního práva v oborech středního vzdělávání. *Český červený kříž*. [Citace: 6. 4 2023.]
https://www.cervenyriz.eu/files/files/cz/393/metodicke_doporuceni_pro_vyuku_mezinarodniho_humanitarniho_prava.pdf.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2018. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 53 – 41 – M/03 Praktická sestra. *RVP*. [Online] 2018. [Citace: 4. 15 2023.]
http://zpd.nuov.cz/RVP_7_vlna/RVP_5341M03_Prakticka_sestra.pdf.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 4. 4 2023.] <https://www.cervenyriz.eu/msmt>.

Ministerstvo obrany. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 6. 4 2023.]
<https://www.cervenyriz.eu/m-obrany>.

Ministersvo vnitra. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 4. 4 2023.]
<https://www.cervenyriz.eu/m-vnitra>.

Ministerstvo zahraničních věcí. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 6. 4 2023.]
<https://www.cervenyriz.eu/m-zahranicnich-veci>.

Ministerstvo zdravotnictví. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 4. 4 2023.]
<https://www.cervenyriz.eu/m-zdravotnictvi>.

Ministerstvo životního prostředí. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 4. 4 2023.] <https://www.cervenkykriz.eu/m-zivotniho-prostredi>.

Národní skupina pro implementaci humanitárního práva. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 5. 4 2023.] <https://www.cervenkykriz.eu/narodni-skupina-pro-mhp-1>.

Obyčejové mezinárodní humanitární právo. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 11. 2 2023.] https://www.cervenkykriz.eu/files/files/cz/mhp/obycej_mhp.htm.

Ondřej, Jan et al. 2010. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha : C. H. Beck, 2010. 978-80-7400-185-7.

Ošetřovatel. *Informační systém Infoabsolvent*. [Online] ©2023. [Citace: 7. 4 2023.] <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/5341H01/Osetrovatel>.

pf.ujep.cz. ©2023. Metodologie statistických výzkumů.. [Online] ©2023. [Citace: 4. 15 2023.] <https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/04/T%C3%A9ma-7-Metodologie-statistick%C3%BDch-v%C3%BDzkum%C5%AF-kopie.pdf>

Praktická sestra. *Informační systém Infoabsolvent*. [Online] ©2023. [Citace: 8. 4 2023.] <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/5341M03>.

Příručka mezinárodního humanitárního práva pro ozbrojené síly. *Český červený kříž*. [Online] 2017. [Citace: 2. 4 2023.] <https://www.cervenkykriz.eu/aktuality/prirucka-humanitarniho-prava-pro-ozbrojene-sily>.

rvp.cz. 2023. Mezinárodní humanitární právo. *Metodický portál* . [Online] 2023. [Citace: 5. 4 2023.] <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=5511>.

Sociální činnost. *Informační systém Infoabsolvent*. [Online] ©2023. [Citace: 7. 4 2023.] <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7541M01/Socialni-cinnost?svpFiltr=322407>.

Šíření mezinárodního humanitárního práva. *Český červený kříž*. [Online] Český červený kříž, 2022. [Citace: 10. 2 2023.] <https://www.cervenkykriz.eu/humanitarni-pravo>.

Školní zedělávací program. *Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola svaté Anežky České*. [Online] 3. 1 2021. [Citace: 15. 4 2023.]

<https://www.cssodry.cz/souborykestazeni/163.pdf>.

Školský zákon ve znění účinném ode dne 1. 2. 2022. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [Online] 2022. [Citace: 20. 4 2023.]

<https://www.msmt.cz/file/56990/download/>.

The Montreux Document. *F DFA Sextion International Humanitarian Law and International Criminal Justice*. [Online] ©2023. [Citace: 5. 4 2023.]

<https://www.eda.admin.ch/en/fdfa/foreign-policy/international-law/international-humanitarian-law/private-military-security-companies/montreux-document.html>.

vojenskerozhledy.cz. ©2023. Dodatkový protokol k ženevským úmluvám o přijetí dalšího rozeznávacího znaku. *Vojenské rozhledy*. [Online] ©2023. [Citace: 2. 11 2023.]

<https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/dodatkovy-protokol-k-zenevskym-umluvam-o-prijeti-dalsiho-rozeznavaciho-znaku>.

Zásady mezinárodního humanitárního práva. *Český červený kříž*. [Online] Český červený kříž, 2022. [Citace: 11. 1 2023.] <https://www.cervenykriz.eu/zasady-humanitarniho-prava>.

Zdravotnické a veterinární střední školy v ČR. *Atlas školství*. [Online] 2023. [Citace: 7. 4 2023.] <https://www.atlasskolstvi.cz/stredni-skoly?spec=4362&branchcategories=53&studyform=2>.

Zdravotnický instruktor Českého červeného kříže. *Český červený kříž*. [Online] 2006. [Citace: 8. 3 2023.] https://www.cervenykriz.eu/files/files/cz/mhp/cojemhp.htm#_ftnref1.8025445447X.

Ženevské úmluvy, obyčeje a zásady humanitárního práva: stručný přehled. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. 978-80-87729-31-1.

Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů ze dne 12. srpna 1949. *Český červený kříž*. [Online] ©2023. [Citace: 11. 2 2023.]

https://www.cervenykriz.eu/files/files/cz/nsmhp/Zenevske_umluvy_a_dodatkov_e_protokoly.pdf.

31. Mezinárodní konference ČK&ČP jednala v Ženevě. *Český červený kříž*. [Online] 2011. [Citace: 27. 3 2023.] <https://www.cervenýkriz.eu/dalsi-aktuality/31-mezinarodni-konference-ck-cp-jednala-v-zeneve>.

53-41-H/01 Ošetřovatel, charakteristika vzdělávání. *Informační systém Infoabsolvent*. [Online] ©2023. [Citace: 7. 4 2023.] <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/Charakteristika/5341H01/Osetrovatel>.

53-41-M/03 Praktická sestra, charakteristika vzdělávání. *Informační systém Infoabsolvent*. [Online] ©2023. [Citace: 7. 4 2023.] <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/Charakteristika/5341M03/Prakticka-sestra>.

75-41-M/01 Sociální činnost, charakteristika vzdělávání. *Informační systém Infoabsolvent*. [Online] ©2023. [Citace: 7. 4 2023.] <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/Charakteristika/7541M01/Socialni-cinnost>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADRA angl. Adventist Development and Relief Agency (Adventistická rozvojová a pomocní agentura)

apod. a podobně

ČR Česká republika

ČK Červený kříž

ČČK Český červený kříž

ČP Červený půlměsíc

DP Dodatkové protokoly

MHP Mezinárodní humanitární právo

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

např. například

OSN Organizace spojených národů

QR angl. Quick Response (rychlá reakce)

PIN angl. Personal Identification Number (osobní identifikační číslo)

RVP Rámcový vzdělávací program

RVP G Rámcový vzdělávací program pro gymnázia

RVP SOV Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělání

ŠVP Školský vzdělávací program

tzn. to znamená

ŽÚ Ženevské úmluvy

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Historický vývoj MHP (vlastní).....	18
Obrázek 2 – Příklad studijní osnovy.....	37
Obrázek 3 – Výsledky průzkumu výskytu MHP v učebních osnovách vybraných středních škol.....	38
Obrázek 4 – Pohlaví dotázaných respondentů.....	42
Obrázek 5 – Studijní obor respondentů.....	42
Obrázek 6 – Odpověď respondentů na dotazníkové šetření.....	43
Obrázek 7 – Odpověď respondentů na dotazníkové šetření.....	43
Obrázek 8 – Graf znázorňující zdroje informací studentů pro správnou odpověď č. 1.....	44
Obrázek 9 – Graf znázorňující zdroje informací studentů pro nesprávnou odpověď č. 2...	45
Obrázek 10 – Graf znázorňující zdroje informací studentů pro nesprávnou odpověď č. 3.	45
Obrázek 11 – Úvodní snímek prezentace.....	46
Obrázek 12 – Znaky ČK, ČP, Červeného lva a Červeného krystalu.....	46
Obrázek 13 – Obecné seznámení s MHP.....	47
Obrázek 14 – Historie MHP.....	48
Obrázek 15 – Zásady MHP.....	48
Obrázek 16 – Zásada rovnosti stran konfliktu, zásada omezenosti volby prostředků a způsobů vedení boje, zásada vojenské nezbytnosti.....	49
Obrázek 17 – Zásada přiměřenosti, zásada rozlišování, zásada nestrannosti.....	49
Obrázek 18 – Video ČČK „ <i>Válečné právo v kostce</i> “.....	50
Obrázek 19 – Fotografie z přednášky (vlastní).....	50
Obrázek 20 – Kahoot! s úvodní obrazovkou se jmény účastníků (vlastní).....	52
Obrázek 21 – Kahoot! 1. otázka.....	53
Obrázek 22 – Kahoot! 2. otázka.....	53
Obrázek 23 – Kahoot! 3. otázka.....	54
Obrázek 24 – Kahoot! 4. otázka.....	54
Obrázek 25 – Kahoot! 5. otázka.....	55
Obrázek 26 – Kahoot! 6. otázka.....	55
Obrázek 27 – Výsledky soutěže Kahoot!.....	56

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Ukázka seznamu škol k vyhledávání zmínky o MHP ve studijních osnovách 36

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: SEZNAM STŘEDNÍCH ŠKOL NABÍZEJÍCÍCH ZDRAVOTNICKÉ
OBORY V ČR

PŘÍLOHA P II : SEZNAM ŠKOL ZAŘAZENÝCH DO POSOUZENÍ

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK

